

Бел2

П 85

Пятро
Прыходзька

**Вячэрняя
паверка**

Бел 2
П 85

*Пятро
Прыходзька*
**Вячэрняя
паверка**

ВЕРШЫ, БАЛАДЫ, ПАЭМЫ

МІНСК
«МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА»
1982

* * *

Я ўспамінаю маладосць —
Святло сваёй салдацкай зоркі —
І горды тым,
Што ў песні ёсць
Акопны дым
І дух махоркі.

18.X.79 г.

Дарога Рудных гор

Паэма

Дарога гэта даўжынёю
Была ўсяго ў адну вясну.
Яна далёка, за мяжою,
Вяла з вайны нас
На вайну.

Нам Эльбы плынь
Мяжою стала
Паміж двух светаў на зямлі.
Але вайна
Мяжы не знала,
І мы ў ціскі яе ўзялі.

Ўсіх падлічыўшы на паверцы,
Пайшлі ў апошні мы паход.
Нам шлях далей
Праз нашы сэрцы
Ад Брандэнбургскіх лёг варот.

Вятры Цюрынгій і Саксоній
Ляцелі ў твар.
А фронт ішоў.
На Прагу нас
Сам маршал Конеў
Праз горы Рудныя павёў.

Шырокай стужкаю і вузкай
Дарога ўніз і ўвысь вяла.

Яна, нібыта у нагрузку,
Нам лёсам дадзена была.

1

Вярнуўся вырай жураўліны
На Эльбу, абляцеўшы свет.
А мы па ўхабах, каляінах
Ідзем за танкамі услед.

Гарыць зарою над рэйхстагам
Узняты ўчора намі сцяг.
А там, на поўдні,—
Злата Прага,
Зямлі славянскае прасцяг.

Там на паўстанне
Люд рабочы
Пайшоў дарогаю сваёй.
Заліць фельдмаршал Шэрнер хоча
Чэхаславакію крывёй.

Ён мае танкі і гарматы
І не згубіў яшчэ надзей —
Не здаць зямлі,
Дзе ў печах каты
Мільёны спальвалі людзей.

Яму падвозяць зброю Крупы.
Але мы з маршалам сваім
На горла Шэрнеру наступім —
Братоў у крыўду не дадзім.

На блізкай нам зямлі
Паўстанне
Бурліць вірліваю ракой.

Мо і для нас дарога стане
Апошняя рысай.
А якой?

Нам не гадаць.
Мы крочым шпарка
Паўз яр, зарослы быльнягом.
За грозным танкам,
За Рыбалкам
Ледзь паспяваем мы бягом.

Сярод начы
У абдымку з маем,
Што шугануў па ўсёй зямлі,
Ідзем далей.
Мы гонар маем,
Што дружбе сэрцы аддалі.

Калі сябры твае ў блакадзе, —
Стаяць не будзеш ты ўбаку.
Чакай нас, Прага!
Чуеш, дадзен
Загад гвардзейскаму палку?

2

Палкоўнік Рыбчанка — ўкраінец —
У нас камандуе палком.
Апаў яму на скроні іней
Дарожным пылам
І пяском.

Ён там заўжды,
Дзе ратным полем
Ідуць стралковыя палкі.
Яшчэ ў баях на Халгін-Голе
Уставаў ён з ротаю ў штыкі.

Ад першай бітвы да апошняй
Ідзе па гэтай ён вайне.
І палюбіў яго з нас кожны,
Паклон аддаўшы сівізне.

Дзесяткі горных перавалаў
Яму даводзілася браць.
— Браткі! — ён кажа.—
Нас паслала
Радзіма Прагу вызваляць.

Нам трэба першымі разведаль
Вось тут
Цясніны Рудных гор.
Але і так з нас кожны ведаў,
Куды ідзем,
На чый прастор.

Сустрэча будзе не з панамі,
Што край фашыстам прадалі.
Тут Людвік Свобада
З палкамі
Праходзіць па сваёй зямлі.

І Маскаленка ўжо з усходу
Да Прагі армію вядзе.
Нам трэба братняму народу
Дапамагчы ў цяжкой бядзе.

3

Я —
Беларус,
Ты —
Украінец.
Я — у лясках,
Ты — ў стэпе рос.

Не ўмелі з ходу на вяршыні
Мы падымацца да нябёс.

Не мог жыхар
З Палтавы, з Пінска
Хадзіць праз горны перавал.
А, бач,
Ужо на карце рыскай
Яго пазначыў генерал.

Не ўмеў хадзіць,
Дык навучыся,
Калі сапраўдны ты салдат.
Наперад толькі,
Толькі к высям,
І не аглядвайся назад.

Уверсе —
Снег на хвойных шатах,
Унізе —
Па калена грязь.
Завяз разлік.
«Ану, гармату
Піхнём!
Раз-два!
Ну, яшчэ раз!»

Не дазваляй паддацца зморы
Сваім рукам, нагам, спіне,
Умей хадзіць цяснінай горнай,
Як ты хадзіў па цаліне.

Сама сабой вайна цяжкая,
А тут, між гор, яшчэ цяжэй.
Глядзі —
Вунь вышыня якая!
Такой не бачыў ты раней.

Ну што ж,
Ці позна, а ці рана
Вайна закончыцца і тут.
На землях,
Бомбамі ўзараных,
Жыццё адродзіць чэсны люд.

Пакуль жа вораг не дабіты
На гэтай братняй нам зямлі,—
Усё, што мужнасцю здабыта,
Адай ты ёй,
Крывёй палітай,
Каб людзі шчаснымі былі.

Глядзі —
Замест крамяных кропель
Нам слёзы сыплюцца з дуброў.
Блукаюць людзі па Еўропе
У пошуках сваіх дамоў.

Глядзі —
Ад выбухаў гарачы
Стаў на зямлі пясок руды.
Глядзі —
Ад голаду, нястачы
У дзяцей апухлі жываты.

Глядзі —
Яшчэ над полем мінным
Смерць не згарнула чорных крыл.
Над Беларуссю, Украінай
Яшчэ ляціць акупны пыл.

Абломкі танкаў ля асфальта
Яшчэ травой не зараслі.
Крываваы попел Бухенвальда
Яшчэ не ўлёгся на зямлі.

Глядзі —
Сама зямля пад намі
Вядзе са злом смяротны бой.
Сваімі ратнымі палямі
Славак і чэх
Ідуць з табой.

З плячэй каб скінуць
Крыўду ў бездань,
Ад чыстых хваль адрынуць муць,
Ян Гус, і Сметана, і Незвал,
І Фучык
Песнямі ўстаюць.

4

Тут не чыгункі нам на шпалах
Свой адкрывалі семафор
Праз Дуклінскія перавалы
І праз цясніны Рудных гор.

З муроў выходзячы, з засценкаў,
Падаючы нам дружбы знак,
Без ляманту,
Без плачу, енку
Вітаюць людзі гул атак.

Была нялёгкай пераправа
Перад скалістаю сцяной.
Цяпер Мураўская Астрада
Ужо ў гвардзейцаў за спіной.

І Кошыцэ і Лыса Гура,
Андава, Пршэраў, Красна, Брно
Уставалі з намі пад віхуры
За права жыць —
Для ўсіх адно.

Аддаючы паклоны ранню,
Што росы сыпала на нас,
Сюды народнаму паўстанню
Дапамагчы
Прыйшлі мы ў час.

З чужой зямлі
У край нам брацкі
Сюды паклікаў медны горн.
Увесь народ чэхаславацкі
Выходзіў з цемры
На прастор.

І, ручнікі дастаўшы з ранцаў,
З сябе мы змылі едкі пыл,
Ідзем праз бой
Да мірнай працы
На ўзлёце нашых мужных крыл.

Пачуўшы голас чалавечы,
Павесялеў аж птушак грай.
І ты —
Жыхар лясоў і рэчак —
Ідзеш праз горны любы край.

5

Салдат у паходзе няспынным
Прывалу кароткаму рад.
Над горнай ракою ў даліне
Вясенні грыміць вадаспад.

Марава, і Одра, і Лаба —
Ты назвы адчуў гэтых рэк —
Табе пасля рытвін, ухабаў
Змывалі самоту з павек.

Належыць народу павінны
Багаты
Зямлі гэтай дар.
Ты чуеш?
Вунь з горнай даліны
Вітаюць нас людзі:
— Наздар!

Далёка ўжо Ваймар і Дрэздэн,
Судэты — гамоняць сасной.
Цяжкія нам выпалі рэйды,
Асыпанья вясной.

Рыбалка так быстра і лоўка
Прайшоў паміж горных дуброў.
І шэрнерская групоўка
Згарэла ў «катле»
Без кастроў.

Яму не ўдалося на захад
За Влтаву і Эльбу прайсці...
А мы?
Мы не ведалі страху,
Хоць многія ўжо
У небыцці.

Хто ты, сябар мой,—
Украінец
Ці рускі?
Пад гэтым ляском
Цябе мы ў далёкай краіне
Сырым засыпаем пяском.

Дзень слаўны Дзевятае Мая
Салютамі ўжо адгрымеў.
Ды літасці гора не мае,
Хоць ты на вайне пасталеў.

Мо ты па зямлі беларускай
Між цёплых лясоў і балот
Хадзіў яшчэ хлопцам бязвусым,
Вітаў ранняй кнігаўкі ўзлёт.

Блакітныя рэкі, азёры,
Птушыныя гнёзды ў трысці...
Ці знаў, што праз Рудныя горы
Табе давядзецца ісці?

Табе пакланіцца хачу я
За бацьку, за маці,
За Тую,
Што стала раднейшай з людзей...
Мой сябар — танкіст!
Ты не чуеш,
Не можаш расплюшчыць вачэй.

На дваццаць другім сваім годзе
Ты ў танку падбітым згарэў.
І тут у апошнім паходзе
Гараць над табой
Свечкі дрэў.

Мы свечку табе залатую
Не ставім —
  салдату ў труне.
Вунь Прага табе салютуе —
Канец усялякай вайне.

Цяпер нам —
Далёка ці блізка —
Усім трэба вяртацца дамоў,
І тым, хто
У святле абеліска
Ляжыць між кармацкіх хрыбтоў.

Не скардзіўся хлопец на лёс свой,
Што йшоў у смяротны паход,
Калі ўжо да мірных нябёсаў
Чакаў на радзіме народ.

Калі ўжо за Бугам і Віслай
Рассялася імгла.
Для многіх апошняю рысай
Дарога жыцця
Тут лягла.

6

Мой добры сябар, мой таварыш!
Здымаю шапку прад табой.
Хто б ты ні быў —
З высокай марай
Ішоў у свой апошні бой.

Мы зналі горкія часіны:
Дыхнуўшы з захаду маной,
Бандзюга з розумам асліным
На нас з табой
Пайшоў вайной.

Еўропа ўся ў агні палала
Пад чорнай свастыкай тады.
Ішла фашысцкая навала,
Без бою брала гарады.

Яна налева і направа
Размахвалася тут і там.
Былі захоплены
Варшава,
Парыж, Белград
І Амстэрдам.

І мы таксама адступалі.
Ды быў часовы адыход.
У нас хапіла духу й сталі
Узяць ад Волгі паварот.

Наш час настаў —
У шлях рванулі
На захад нашыя франты.
Қаля трох тысяч вёрст пад кулі
Ішоў без перапынку ты.

Твая дарога,
Па прызванню
Была ў жыцці табе адна,
Удаль тваім мерыдыянам
Вакол зямлі ішла яна.

Упёршыся ў блакіт нябёсаў,
Дзе можна кветак жменю ўзяць,
Яна цябе галінкай роснай
Хацела тут перавязаць,

Спяшалася на дапамогу,
Ды не паспела, як і я.
Балюча без цябе дарогу
Заканчваць мне ў другіх краях.

Мо буду ў тым я вінаваты
Усё жыццё сваё, мой друг,
Што без цябе прыйду дахаты
І сяду там у цесны круг

З сябрамі разам, з землякамі...
Але ж віна якая, ў чым?
Аб тым, як мы ішлі з баямі,
Я раскажу пра ўсё і ўсім.

Пра подзвіг твой
узнаюць дзеці,
І ўнукі, й праўнукі твае.
Ты самы мужны быў на свеце —
Савецкай Арміі баец.

Трымаў ты зброю, як калісьці
Умеў трымаць касу ці плуг.
Хай лес цябе асыпле лісцем,
Вянок саўе з рамонкаў луг.

Ты шмат адужаў ран, кантузій,
Быў тройчы біты, але жыў.
Служыў жыццю,
Як светлай Музе
Твой друг —
пясняр —
Пяром служыў.

О, Муза доблесці, сумлення —
Сястра адвагі і жыцця!
Маўчы пакуль,
Хай блаславенне
Нам дасць Айчыны нашай сцяг.

Пад ім нялёгкаю дарогай
Ішлі чатыры мы гады.
І нескаронья знямогай
Прыйшлі сягоння аж сюды,

Дзе зіхацяць пад сонцам травы,
Шумяць высокія бары.
У роднай Празе,
Браціславе
Даўно чакалі нас сябры.

Грымела Рудных гор дарога
 Чацвёрта сутак. І ўначы
 Зазяла зоркай Перамога,
 Па вольнай Празе ідучы.

Амаль без стрэлаў нашы танкі
 Дайшлі да Пражскага крамля.
 Вітала воінаў Рыбалкі
 Чэхаславацкая зямля.

4914-1
 Вітала, шлях нам усцілала
 Жывымі кветкамі вясны.
 Гор Рудных будуць перавалы
 Яшчэ ўрывацца ў нашы сны.

Увайшлі мы першымі у Прагу,
 Умела здзейсніўшы прарыў.
 Але пра мужнасць і адвагу
 Наш маршал
 Нам не гаварыў.
 Што гаварыць, калі гукаюць
 К сабе мільёны нас людзей.
 Падзея на вайне такая —
 Найпамятнейшая з падзей.

Нідзе ўдалі ад роднай хаты
 Не бачыў ты ў другіх краях,
 Каб сустракалі так салдата
 З слязамі шчасця на вачах.
 І я там быў —
 Такі шчаслівы,
 Што хтось мяне пацалаваў.
 І кубак пражскага там піва
 Упершыню пакаштаваў.

Прыгожыя славачкі, чэшкі,
Павыбегшы з дамоў і хат,
Дарылі нам свае усмешкі,
Крычалі ўслед:
— Наздар, салдат!

Зіхцелі квеценню вясновай
Пасёлкі, вёскі, гарады.
«Наздар! Наздар!» —
Мне гэта слова
Запала ў сэрца назаўжды.

8

Вяла дарога нас прамая
Дамоў праз вёрсты гор і рэк.
Той дзень,
Дванаццатае Мая,
Запомніўся на цэлы век.

Было кароткім развітанне,
Як і вясенні наш паход.
Нібы праменьчык першы раннем,
Дзяўчына глянула з варот.

Гараць блакітам ясным вочы.
У белым плацці — як зара.
— А як завуць Вас?
— Ліба Воўчык.

О, непаўторная пара!
О, як шкада!
Яшчэ б маглі мы
Хвілінку, дзве пагаманіць.
Ты пачакай, паслухай, Ліба:
Ніколі я не ўмеў маніць.

Хачу я ўсё сказаць адразу,
Душой раскрыцца прад табой.
З прыгожай чэшкай Лібай
Разам
Іду па Празе Залатой.

Яна ўсміхаецца так міла.
Ды грывнуў з хмары майскі гром.
На чашку кавы запрасіла
Мяне ў бацькоўскі шчыры дом.

Вусаты чэх — былы вайсковец —
Сам стол абрусам ён накрыў.
Пра родны горад Аламовец
Сказаў, што сёння ноччу сніў.

З маленства дрэнны я прамоўца,
Усё, што ведаў, — тут забыў.
Адно сказаў:
— У Аламоўцы
У вашым я нядаўна быў.

Ваш вызваляў я родны горад,
Калі з Берліна йшоў сюды...
Зноў прада мной паўсталі горы
З багаццем золата, руды.

Яшчэ ў вушах гудуць снарады,
І смерць стаіць яшчэ ўваччу.
Але, сустрэчы гэткай рады,
Я не кажу аб тым. Маўчу.

Да пышных слоў я не ахвочы,
З сваімі думкамі сядзеў.
І ўсё на Лібу, ў яе вочы,
Здаецца б, цэлы век глядзеў.

Дугою бровы, твар бялявы,
Усмешка — сонейка ярчэй.
Нібыта ўвесь блакіт Влтавы
Забрала для сваіх вачэй.

Такім дзяўчатам мала песень,
Якія складзены пра іх.
І ў нас пад Слуцкам,
На Палессі
Шмат прыгажунь страчаў такіх.

Ды і ў найлепшую дзяўчыну
Там закахацца не паспеў...
Цяпер, далёка ад Айчыны,
Адразу быццам пасмялеў.

Цяпер магу прызнацца шчыра,
Што ўзварушыла мне душу
Яна.
Ды слова камандзіра
«Трымацца» — ў памяці нашу.

За чай, за каву, што пілі мы,
Падзякваў я гаспадарам.
А ёй сказаў:
— Бывайце, Ліба!
Пра Вас
Спяю сваім сябрам.

Прайшло шчаслівае імгненне.
Усяго якіхсьці пяць гадзін.
І вось нясу ў сваёй кішэні
Я фотакартку на ўспамін.

Іду праз лес. Цвітуць ажыны
У кроплях майскае расы.

Ах, Ліба, Ліба!
Дзе, скажы мне,
Узяла ты гэтулькі красы?

Замест эпілога

Адгаманіла бітваў рэха
У глухой цясніне Рудных гор.
Я пагасціць к табе прыехаў,
Край горных рэк, лясоў, азёр.

Асфальтам сцелецца дарога,
Якой калісьці тут ішоў.
Як многа ў памяці з былога
Тваіх я помню песень, слоў!

Сустрэў тут сябра — чэха.
Вось мы
Сядзім за келіхам віна.
І не вясна ужо,
А восень
Нам з-за акна адсюль відна.

Няхай гавораць сэрцы самі,
Як трэба жыць нам і дружыць.
Абменьваемся адрасамі.
А дожджык за акном імжыць.

Народ ніколі сцягам белым
Не прыкрываўся ў барацьбе.
Контррэвалюцыя хацела
Вярнуць высокі трон сабе.

У ярасці па ўсёй Еўропе
Хлусню пускала з небыліц.
І ставіла людзей натоўпы,
Каб нам дарогу засланіць.

Тады, на самым павароце —
То быў не прывід, не міраж —
Свой танк накіраваўшы ў процьму,
Загінуў слаўны экіпаж.

Не ён адзін свой след пакінуў,
На смерць за праўду ідучы,
За тое, каб жыццё краіны
Не ачарнілі крумкачы.

Паны шумелі за мяжою,
Што мы — «краты ў чужым жыцці».
А мы пад спёкаю, імжою
Ішлі дарогаю сваёю,
Бо не маглі мы не прыйсці.

Ты бачыш —
Белы бусел кружыць?
Пазнаў зямлі сваёй прастор,
Ты правязі сягоння, дружа,
Мяне дарогай Рудных гор.

Чэрвень — ліпень 1980 г.

Майстэрства

Няма ў жыцці
Мяжы для мары ўзнёслай,
Майстэрства свет —
Бясконцая рака.

Ты помніш дзеда?
Мог зрабіць калёсы —
А ў іх — нідзе,
Ніводнага цвічка.

Ён на дашчэццы,
Што смалой іскрыцца,
Вясну-красуню мог намаляваць.

Музыка-дзед
На самаробнай скрыпцы
Для ўсёй акругі
Мог вяселлі граць.

Вось ты набыў
І славу і вядомасць —
Далёка чуцен
Быў твой мужны спеў.

Цяпер сядзіш
У цёплым, ціхім доме,
Бы нікога клопату не меў.

Ад дзеда ўзяў ты
У наслідак гены.

Любімай працы
Усю душу аддаў.

Ты — без пяці мінут, як кажуць,
Геній,
Сваю ты
Кветку шчасця адшукаў.

Заваяваў сяброў,
Любоў і прэсу —
Быў не такі цяжкі
Да славы шлях.

Адно забыў:
Як дзед Антэя з лесу
Нёс у каразе нейкай
На плячах.

12.X.79 г.

Навагоднія паштоўкі

Ні вернага сябра,
ні брата
Я пісем пісаць не прашу.
Але навагодняе свята
Лістамі хвалюе душу.

Заўсёды такою часінай,
Як птушкі
з далёкіх краёў,
Ляцяць з усяе мне краіны
Паштоўкі
ад блізкіх, сяброў.

Вось піша з Балтыйска таварыш —
Праслаўлены сёння рыбак.
З ім разам праз дымныя хмары
Прайшлі мы нямала атак.

Застаўся ён сябрам адданым,
Надзейны салдат, чалавек.
А гэта —
пісьмо з Андзіжана.
Здалёку мне піша узбек

Аб тым, як, жывым пахаваны,
Ён зноў становіўся у строй.
Цяпер ён —
хірург паважаны,
У бітве са смерцю — Герой.

Вітаюць, мне шчасця жадаюць
Былыя гвардзейцы палка.
Паштоўка з Малдаўскага краю
Ад Петры —
майго дружбака.

«Прыедзь, — піша, —
я і Мар'яна
Чакаем на вінаград...»
А гэта —
лісты з Запаляр'я.
О, як я лістам гэтым рад!

Сягоння ж сябрам і сяброўкам
Адказы пашлю свае ўсім.
Ляціце, лісты і паштоўкі,
З любоўю, з паклонам маім.

25.III.79 г.

Кут родны — Кімія

Уладзіміру Шахайцу

Родны кут!
Ад дзіцячай калыскі,
Ад хацін з саламянымі стрэхамі
Шлях пралёг
Праз Барысаў
да Мінска,
Верставымі пазначаны вехамі.

Сівізна юбілейная рана
Прашумела завей над клёнамі,
Дзе прайшла
над агнём ураганным
Маладосць,
у жыццё улюбёная.

Па сцяжынках,
што сонцам іскрацца,
Крочыць зноў у бясконцыя далі нам.
Гартаванья ў бітвах і ў працы,
Шмат чаго пра сябе не казалі мы.

У лясах,
ля Бярозы і Гайны,
Быў заўжды на пярэдняе ліні
Партызан малады і адчайны —
Просты, шчыры юнак
З вёскі Кімія.

Там штодзень
папаўнялася войска,
Хоць радзела ад кожнага бою.
І сягоння мы ў гэтую вёску
Зноўку, дружа, прыходзім з табою.

Сустракаем вясну тут і восень,
Выпраўляем і зімы і леты мы.
Не злічыць тых бярозак і сосен,
Што ў паэзіі й прозе апетыя.

Быў і я ў тваёй хаце гасцінай,
Палюбіў вёску з назваю простаю,
Бо здаўна яна
стала быліннай,
Звонкай песняй
Над ціхімі вёрстамі.

12.III.79 г.

Балада развітання

*Памяці суседкі
Аляксандры Сямёнайны*

Ціхай вуліцы Беларускай
Не было для жалобы прычыны.
Тут, на прызбачцы седзячы вузкай,
Размаўлялі суседкі-жанчыны.
І адна з іх другой гаварыла,
Што не спіцца з паўночы да рання.
А другая — унучку любіла
Паглядзець на блакітным экране.
Сёння зноў яе ўнучка — гімнастка
Выступае ў Маскве. І павінна ж
Паглядзець сваім вокам хоць частку
Перадачы пад назвай — «Навіны».
«Ну, бывай, дарагая суседка!
Я пайду, пагляджу сваю Ганку».
І пайшла.
Час адзіным быў сведкам,
Як яна падступала да ганку,
Падымалася ціха па сходнях,
Прыпынялася перад кватэрай.
Адчыніла, ўвайшла ў свае дзверы
І пагасла, як тая паходня.
Ёй здалося — унучка гукае,
І ў яе — ўміг спынілася сэрца.
Я ў юнацтва спытаў — як такая
Смерць на матчынай мове завецца?

10.IV.79 г.

Гарыць агеньчык непагасны

Памяці Антона Бялевіча

Людскія сэрцы падуладны часу,
Але нятленны творчай працы плён.
Гарыць іскрой агеньчык непагасны
У кожнай песні, што пакінуў ён.
Усё жыццё паэт захоўваў свята
У сэрцы вернасць і нястомны дух.
Як добры друг
У будні і на свята
Прыходзіў ён у свой сяброўскі круг.
Яго душа спакою не прымала.
Не скардзіўся на сэрца, што баліць.
Яно ў яго раптоўна адпалала,
Працуючы, як зерне у раллі.
Ён жвавым быў. І на людзях панурым
Ніхто яго не бачыў між сяброў.
Ён добра ведаў: ёсць на свеце буры
І ёсць вясна, зялёны шум дуброў.
Ёсць песня ў сэрцы —
Лепшая сяброўка,
Якой адданы ўсё жыццё паэт,
І ёсць на свеце ціхая Дуброўка,
Адкуль ішоў ён у бясконцы свет.
Калі аднойчы ўзяў у рукі зброю,
То да канца яе нясе баец.
Ён у баі не пакідае строю,
А толькі іншым сцяг перадае.

25.V.79 г.

Успамін сэрца

Ты помніш дзень:
На полі бою
Твой кулямёт гарачы змоўк.
Былі крынічка пад вярбою
І росных траў зялёны шоўк.
Табе б вадой напоўніць кожных,
Але — заціх апошні бой.
І на прылессі кусцік кожны
Бы размаўляў тады з табой.
Агнём палалі ярка краскі,
Што ў майскім сонцы зацвілі.
На крылах ластаўкі з зямлі
Сваю да гнёздаў неслі ласку.
Здаецца, першы раз ты ўбачыў
Жар ясных кветак на лугах
І тых сунічак, што ў лясах
Гарэлі вогнікам гарачым.
Заўважыў ты хвілінай тою,
Як жыта ў полі наліло,
Як казлянятка маладое
Там з капытка ваду піло.
Здалося мо тады, нібыта
Табе ўсё бачна аднаму,
І ты адчуў — ішоў на бітву,
Каб быць вось гэтаму ўсяму.

8.VI.79 г.

* * *

Паміж дарог, ля паварота,
Вясною кветка расцвіла.
Мо незнарок яна была
Чымсьці растаптана ботам?

А мо чыясь душа пакпіла
Над ёй? О, лепш пабіў бы град.
Ішоў дарогаю салдат,
Заўважыў кветку ў шэрым пыле.

Падняў блакітную пялёстку,
Разгладзіў шчодраю рукой.
Напэўна, ён у кветцы той
Пазнаў сваю лясную вёску.

12.VII.79 г.

* * *

Ад сябе адганяю журботы,
Не хачу меланхолікам стаць.
Мне купіць бы гумовыя боты
І на качак пайсці паляваць.

Паляжаць пад сасонкаю гонкай
На зялёнай імглістай траве,
Потым скокнуць бы наперагонкі
З тым маленствам, што сёння жыве.

З маладосцю зноў стрэцца наяве,
Хоць гадзінку ў яе пагасціць...
Але час жа ад кожнае з'явы
Не назад, а наперад бяжыць.

Добра знаю і чую душою —
Ў век мінулы вяртання няма.
Ўся планета мяне непакоіць —
І жыццё, і прырода сама.

Я імкнуся туды, я ў тым часе,
Дзе яшчэ не страчаўся ні з кім.
Але зноўку — нібы ў першым класе
З букваром патаемным сваім.

14.VII.79 г.

Станцыя Залацінка

На сібірскай чыгуначнай трасе
Ўзнікла станцыя Залацінка.
У тайгу яна тут улілася,
Як зялёная ў травы былінка.

Хто назваў яе гэтак — не знаю —
Ці геолаг, ці муляр з будоўлі.
Можа, тутка, дзе рэчка лясная,
Залацінку знайшлі яны ў доле?

Толькі гэта не мае значэння.
Сёння подзвіг людзей мяне ўзрушыў,
Бо не толькі
Адвага, уменне,
А яшчэ —
Залатыя ў іх душы.

18.IX.1979 г.

Мой родны дом

Мой родны дом — мая зямля,
Мая любімая старонка.
Я зблізку бачу і здаля
Сваю равесніцу — сасонку.

Яна над Бесяддзю шуміць
І ў небе хмарку падпірае.
А чайка ў лузе просіць піць,
Лунае песня па-над краем.

Тут не адна цвіла вясна,
Тут не адна гула завея.
І не сасонка ўжо — сасна
Сваё ля дому зерне сее.

Прыходзьце ж да маёй сасны
Лясам і травам пакланіцца,
Яна ў мае ўплятала сны
Вясною кожнай па галінцы.

Вас запрашаю я ў свой дом —
Усіх, хто жыць у дружбе хоча.
Хай вам прываблівым святлом
Агеньчык мой зазьяе ноччу.

Я засцялю вам стол, сябры,
Пастаўлю к чаю мёду міску.
Я тут з дзіцячае пары
Навечна атрымаў прапіску.

3.IX.79 г.

* * *

Наканаваў мне лёс, каб я быў
Гаспадаром садоў і ніў.
Я падыму апалы яблык,
Каб ён ад сырасці не згніў.

Сустрэну ластавак у маі,
Пастаўлю кола для буслоў.
Дзіця малое прыласкаю,
Аддам я песню для сяброў.

З людзьмі і яваю і снамі
Дзялюся я парой любой.
А ў спрэчцы з тымі, хто не з намі,
Гатоў заўжды ісці на бой.

5.IX.79 г.

Кара-Даг

На стыку мора, неба і зямлі
Узвысіліся горныя вяршыні.

Яны ад сонца
шчодрасць узялі,

Каб тут раслі
І макі, і шыпшыннік.

З дагістарычных,
казачных вякоў

У век дваццаты
Узнеслі іх вулканы.
Грамоў удары,
Конскі стук падкоў,
Вятры і войны
Ім нанеслі раны.

Яны ж стаяць сцяной,
Жывуць яны,
Названыя жамчужынаю Крыма.
Гудзе над морам,
Нібы б'е ў званы,
Арлоў непакароная радзіма.

Бо хто ж так мог
За пяць мільёнаў год
Усе віхуры здужаць і нягоды!
Я зноў гатовы
Рынуцца ў паход,
Падужацца
з магутнасцю прыроды.

Усё каменне раздзіму ў трысці,
Калі ўпаду —
Ухаплюся за карагу,
Ды толькі б зноў
Ісці далей, ісці
Туды,
Дзе хмары спяць на Кара-Дагу.

Але ж, напэўна,
спрыт ужо не той,
Ды і не тая,
што ў салдата, сіла.
Лепш пастаю
Пад зоркай залатой
На той вяршыні,
Што душу ўскрыліла.

5.X.79 г.

* * *

Нешта сёння надта люта
Разгуляўся ў моры шторм.
Б'юцца хвалі ў бераг крута
І шліфуюць скалы гор.

Стаў на моры дзень праменны
Усімі колерамі ззяць.
Хоча ў грывах белапенных
Хваля хвалю перагнаць.

Вал за валам пералівам
Выбягаюць на пясок.
Так і мне ў жыцці імкліва
Удаль ісці —
За крокам крок.

6.IX.79 г.

Вячэрняя паверка

Ці гром, ці спёка, ці завеі —
Ляцяць, мінаюць лічбы дат.
А мы, здаецца, не старэем,
Хоць многім сёння шесцьдзсят.
Гавораць часта ў люднай зале
Пра нашы слаўныя гады.
А мы ці ўсё аб тым казалі,
Як свет збаўлялі ад бяды?
Недакурыўшы, недаспаўшы,
Ішлі ў атаку на зары.
Без ардэноў на грозным маршы
Паснулі лепшыя сябры.
Больш чатырох гадоў паходы
Па ўсіх краях, Еўропе ўсёй.
І кожны ўсход мог стаць заходам
Твайго жыцця, вясны тваёй.
Свяціла сонца франтавое
Усім аднолькава тады.
Хоць побач смерць была заўжды —
За полем боя — поле бою.
Было... Ледзь толькі ўспыхне золак —
Усе гатовы ў новы шлях.
І паглядаем, колькі зорак
З нас кожны носіць на грудзях.
Не мераны ніякай меркай
Наш подзвіг жыць будзе ў вяках.
І на вячэрнюю паверку
Іду я ў строй свайго палка.

20.IX.79 г.

Запаветнае

Я час адлічваю назад,
Гады лічу пражытыя.
Далёка дзесь вішнёвы сад,
І я лячу, імчу туды,
Дзе нашай ростані сляды
Гараць,
Слязой палітыя.

21.IX.79 г.

Брандэнбургскія вароты

*Не гремит колесница войны.
Что же вы не ушли от погони
Наверху бранденбургской стены,
Боевые немецкие кони?*

В. Субоцін

Не злічыш іх, за час вайны
Згарэлых гарадоў вароты.
Стаяць у памяці адны,
Дзе ў танец кінуліся роты.

Рыштунак баявы знялі,
Бо не было цяпер патрэбы.
Суціхла бура на зямлі,
Улёгся гул.
Яснела неба.

Апошні вогненны рубеж,
Вайны апошнія хвіліны.
І шугануў шалёна бэз,
Услаўшы квеценню краіны.

Стаім і помнім колькі год
На варце роднага парога.
У нас ключы ад тых варот,
І з намі побач
Перамога.

22.IX.79 г.

Пасёлак Шчэбятоўка

Было нялёгка прабірацца
Праз лес густы, праз рэчку ўброд.
Каля пасёлка, зняўшы ранцы,
Спыніўся Шчэбетава ўзвод.
Пілі байцы ваду з крыніцы,
А ўзводны ўспомніў быццам штось.
Ён паказаў на лес:— Глядзіце —
Якая, братцы, прыгажосць!
Пад хвойнай шатаю палатка,
Над ёй — вяршыні — ледзь відны.
— Я ў стэпе рос. Запомні, братка:
Калі не будзе ўжо вайны,
Расой умытыя на золку
Ты будзеш кветкі ў полі рваць,—
Я тут, у гэтым вось пасёлку,
Хацеў бы жыць і працаваць...
Даўно адгрукалі паходы
На ўсіх дарогах і палях.
Дзе лейтэнант, любімы ўзводны,
Свой баявы закончыў шлях?
Спіць вечным сном ён у кургане
Пад яснай зоркаю ў цішы.
Мы ж не забылі пра жаданне,
Якое нёс ён у душы.
Паміж лясоў, што ў звонкім гудзе
Шумяць пад вечнасцю сівой,
Пасёлкам Шчэбятоўкай людзі
Цяпер завуць пасёлак той.

10.IX.79 г.

Бярозава аляя ў Полацку

Шуміць Дзвіна ў прасторы сінім,
Край неба хваляй абдала.
Тут Полацкая Ефрасіння
Каля сваёй царквы жыла.

У божы дзень, нібы дахаты,
Набраўшы ў конаўкі вады,
Гурбой вясёлаю дзяўчаты
На блаславенне йшлі сюды.

На ўскраі Полацка старога,
Што быў разбураны вайной,
Сюды вузенькая дарога
Ўжо зарасла густой травой.

Не падлівалі мы алею
На старажытным алтары.
Але бярозавай аляяй
Шлях упрыгожылі стары.

У бераг хвалі б'юць крутыя,
Стракочуць конікі ў траве.
Стаяць бярозкі маладыя
Плячмі — адна да аднае.

Каторы век царкоўка тая
Стаіць над ціхаю вадой.
Нібы аб чымсьці размаўляе
Яна з бярозкай маладой.

12.X.79 г.

На раздарожжы

Прылѣг салдат на перавале
І расцягнуў тугі рамень.
Вёрст шэсцьдзесят ён
без прывалу
Прайшоў адзін
за ноч і дзень.

Ляжыць — здаецца — ў цёплай хаце,
Удыхае водар сенніка.
Фуфайка шэрая на ваце
І шапка —
памяць ад палка.

Згубіў свой полк. Ідзе, шукае —
А можа, прыме зноў у строй?
Услед казачка маладая
Крычыць яму:
«Салдат, пастой!

Нялюбай стала, бачыш, хата
Тут для мяне для аднае...»
Ад паркалёвага халата
Гарачым пахам аддае.

Як дурнап'ян —
пад носам травы,
А пад шчакой —
камень-кулак...
Ці гэта сон, ці гэта ява —
Не можа ўцяміць аніяк.

Пагляд жанчыны светла-русай,
А вочы —

нібы два нажы.

Адно імгненне да спакусы —

І стане ён

для ўсіх чужы.

Заварушыўся дол,

як ложка.

Прачнуўся —

Бачыць акурат,

Гарыць маяк

на раздарожжы:

«Ідзі далей,

Не спі, салдат!»

11.X.79 г.

Прастор

Каля хаты раніцаю весняй
Ападае з вішань белы цвет.
Там — прастор —
Палі, лясы і песні,
Без якіх самотны быў бы свет.

Расчыню я насцеж вокны, дзверы,
Ўсе праветру шафы, сцелажы
І пайду туды, дзе сіні бераг,
Дзе гуляюць над ракой стрыжы.

Кветак, сонца, ветру там даволі,
І не здзьме іх ніякі віхор.
Маладой траве не цесна ў полі,
Для яе заўсёды ёсць прастор.

12.X.79 г.

Шляхам камуны

Паненкі ў багатым маёнтку
Спраўлялі апошні свой баль.
І бегла дзяцінства маё там
Па роснаму чэрвеню ўдаль.
З акон грамафонам ахрыплым
Крычаў адміраючы свет:
«Усё тут маё: клёны, ліпы
І нават мядовы іх цвет».
Але ўжо Савецкая ўлада
Высока ўздымала свой сцяг,
Сваё між ліпнёвых прысадаў
Рассейвала зерне ў палях.
І поле, і лес меднаструнны —
Усё для нас стала сваім.
Мы Бесядскую камуну
Стварылі ў маёнтку былым.
За добрую працу — набытак
І яснае ў хатах святло.
Найлепшае самае жыта
У нашай камуне ўзрасло.
Сяляне з суседніх абшараў
З-пад рук паглядалі на нас.
Пасля па шляху камунараў
І самі пайшлі у калгас.
Змяняліся вёсны і зімы.
Час многае ў памяці сцёр.
Але назаўжды стаў радзімай
Нам роднай камуны прастор.

14.X.79 г.

Ноч над Мікранэзіяй

Дзе ён, ціхі той край —
Мікранэзія?
З кветак-траў
Там вянкоў не сплятаў.
Ды сама патрабуе Паэзія,
Каб аб ім
Сваё слова сказаў.

Астравы ў акіяне —
У Ціхім —
Ім квітнець бы пад сінню нябёс.
Але раптам
Замест ясных рос
Нейкі попел пасыпаўся ліхам.

Не, не той,
Што ў кастры датлявае
На нядоўгім начлежным жытле.
З-пад Цехаса
Сюды прылятае
Самалёт,
І ў вячэрняй імгле
Пад яго серабрыстымі крыламі
Смертаносны ўзрываецца грыб.
О, калі б,
Мікранэзцы мне мілыя,
Вы зараней дазнацца маглі б...

Але што?
Што ў Бікіні зрабілі б

Вы з тым «асам»
Ці з Сэмам самім,
Што на Цемзе,
На Рэйне і Ніле
Прыкрываюцца сцягам сваім?

Кажуць — хлеб прывязем,
А прывозяць
Закаванае нешта ў метал.
Там да часу
У малой нават дозе
Смерць хавае
Свой атамны вал,

А затым
Пачынае пыліцца,
Раз'ядаць свет жывы —
Ўвесь датла.
Стаў стары мікранэзец маліцца,
Змілаваўся каб лёс,
Каб прайшла
Смертаносная ноч стараною,
Не прыносіла чорнай бяды.
Але кажуць яму:
«Не з вайною, —
З добрым сэрцам
Прыйшлі мы сюды».

У хлусні вораг меры не знае,
Робіць тое,
Што трэба яму.
Мікранэзію ноч атуляе,
Перагортвае лета ў зіму.

Нібы снег,
З неба падаюць кроплі.

І з-пад крыл,
Дзе маторы равуць,
Асыпаецца ўніз
Чорны попел
На людзей,
На ваду,
На траву,
На лісток пяцікутны кляновы
І на плёсы, дзе гэтулькі рыб!..
«А чаму не ў сябе Вы, панове,
Узарвалі, — пытаю, — той грыб?»

Не прайшлі Мікранэзію міма,
А зрабілі плацдармам сваім?
Зноў карціць Вам
Знайсці Хірасіму,
Замахнуцца над светам усім!»

Вы мой голас, напэўна, не чуеце,
Бо глухія да мірных людзей.
Але й там,
Дзе вы сёння начуеце,
Вам не здзейсніць злачынных падзей.

Сонца людзям прыносіць
Не зброю,
А святло, радасць кветак жывых.
...Ноч ахутвае ціхай журбою
Мікранэзіі астравы.

16.XI.79 г.

Цыган

Між цыганоў быў самы бедны,
Қазалі — нават коней краў.
І не знайшоў ніхто каб следу —
Па ўсёй краіне вандраваў.
А я магу пасведчыць тое,
Што не — ён злодзеем не быў.
Не спакушаўся на чужое,
Қалі ў палку са мной служыў.
Бывала часам вельмі туга:
У акопы не падвезлі харч,
І ён са мной,
Як з лепшым другам,
Апошні свой дзяліў сухар.
Хай скарб ляжыць перад вачыма —
Ніколі пальцам не кране...
Мне скажуць:
«Так было, магчыма.
Дык гэта ж, браце, на вайне».
О не!
Даўно заціх у свеце
Вайны той злы, страшэнны гром.
Ніколі ж ён не меў на мэце,
Қаб штось чужое ўзяць цішком.
Быў доўгі час ён у шпіталі,
Ды прычакаў свайго ён дня.
Цяпер касу куде са сталі
І мне падкоўвае каня.

19.X.79 г.

* * *

Спаў я ў лесе, як вандроўнік,
Пад крылом зары.
А цяпер сваёю коўдрай
Ты мяне укрий.

Буду ў ціхім, цёплым доме
Піць жыцця бальзам.
Паддаюся нешта стоме —
Адчуваю сам.

Начаваў я ў лузе, ў полі,
Ўхутаны журбой,
Ды вандроўніцкую долю
Падзяліў з табой.

Дай папіць. З дарогі пыльнай
Смагу я ўталю.
Павартуй жа сон мой пільна,
Ну, а я — пасплю.

21.XI.79 г.

* * *

Да краю вечнай мерзлаты
З паўднёвых круч зара йдзе.
У ёй — адбіўся свет.
І ты,
Адданы вечнай праўдзе.

На крылах песні ты ляцеў
К сваёй вяршыні новай.
Усё, як мог і як хацеў,—
Сказаў ты шчырым словам.

Табе паверыў твой чытач,
Што ты пісаў з натхненнем.
Калі ж няўдача
Між няўдач —
Дык не губляй сумлення.

22.XI. 79 г.

Метэарыт

Прабіўшы горныя снягі —
Сцвярджаюць астраномы,—
Метэарыт паміж тайгі
Упаў нам невядомы.
У дні спякот і непагод,
Як маманта ў бярлогах,
Яго шукаюць многа год
І ўсё знайсці не могуць.
З планеты іншай, кажуць, ён
Зляцеў, як тая знічка.
Напэўна, важыў сотні тон,
Хоць быў і невялічкі.
З табой, вучоны-астраном,
Спрацацца я не стану.
Ты ўвесь палаць гатоў агнём,
Раскрыць каб гэту тайну.
А я? Не буду ўзважваць я
Твайго метэарыта.
Сам бачыў, як зямля мая
Агнём была паліта.
Мы волю маем, розум, спрыт
І ў сэрцы маем раны.
Магчыма, той метэарыт
Не Марсам нам пасланы.
То хтосьці з космасу паслаў
Сігнал, што для мяне быў,
Каб пра таго не забываў,
Хто падаў зоркай з неба.

24.XI.79 г.

На новых дарогах

Дарогі ў бясконцыя, вечныя далі
З маленства вядуць нас
Ад краю да краю.
Пракладваем сёння
ў тайзе магістралі,

І дзікія стэпы
Вясна амывае.

Бясконцасць жыцця —
філасофію гэту
Па праву пацвердзіць сягоння
з нас кожны.

Байкала-Амурская траса
Планету
Ўпрыгожыць усю
На былым бездарожжы.

Вышэй
Ад Сургута да Урэнгоя
На поўнач кладзецца ўжо новая траса.
І там, дзе ніхто
Не ступаў шчэ нагою,
Жыццё азарае
Зямлю бурным часам.

У дружбе з зямлёю
І роднай прыродай
Мы крочым у свет,
што яшчэ невядомы.
І ў космасе людзі ўжо

Больш чым паўгода
Працуюць штодзённа,
не знаючы стомы.

Праз горы і пушчы,
Праз рэкі, азёры
Мы з веку у век —
Не малая дыстанцыя —
Імчымся з прасторы
ў другія прасторы,
І ўсюды адкрыты для нас семафоры,
На кожнай станцыі.

На кожнай вярсеце —
А іх многа, ой, многа! —
Агеньчык запалены ласкай людскою.
І ты адчуваеш усёю душою —
Працягам жыцця твайго
Стала дарога.

27.XI.79 г.

* * *

Пераспела залатое лета.
Трэба новы ураджай збіраць.
Як жывецца й любіцца паэту —
Толькі сэрца можа адказаць.

У жыцці кіпучым і гарачым
Не шукаў я жылы залатой.
У мяне бываюць і няўдачы,
А бывае часам і застоў.

Так бывае — сам сабе не любы,
Штосьці кажа сэрца — не пішы.
У вушах гудуць якіясь трубы,
Забіваюць лірыку ў душы.

Можа, гэта дрэнна? Што ж паробіш.
Без трывог мне не пражыць ні дня.
Для мяне паэзія — не хобі,—
Самая крутая вышыня.

28.XI. 79 г.

У дарозе

Аддаўшыся вандроўнай прозе,
Да дому мы з табой ідзём
І, як заўсёды, у дарозе
Гаворку шчырую вядзём.

Ты кажаш — трэба ўвысь імкнуцца,
Туды, дзе вечны зорны шлях:
Там таямніцы пазнаюцца,
Як на касмічных караблях.

Ты бачыш ветру падуладны
Бальшак, ахутаны імжой.
Даеш мне мудрыя парады,
Як жыць, кахаць усёй душой.

Ты бачыш, як лісты іскрацца
У бярозак белых ля шашы...
Чаму ж не заўважаеш, браце,
Таго, што на маёй душы?

29.XI.79 г.

Кветкі

Праводзяць людзі сёння свята,
Ідуць у госці і з гасцей.
А я — нібы вартую хату —
Я дома стаў бываць часцей.

Няма ні брамы тут, ні плота,
А толькі дах над галавой.
Узняўся месяц адзіноты
Над позняй восенню маёй.

Была б мая любоў са мною,
Але не прыйдзе больш яна.
І я адзін сяджу ў пакоі,
Гляджу на вуліцу з акна.

Ні караваю і ні кветак
Ніхто мне больш не прынясе.
Там, за акном, ужо не лета,
Зямля ў пабеленай красе.

Але жыццё хай стане сведкай,
Што я люблю людзей да слёз.
Вунь у акне
Мне столькі кветак
Намаляваў на шкле мароз.

29.XII.79 г.

Вартавыя неба

А неба пачынаецца з зямлі.

З песні

Мы на карце Айчыны — маленькая кропка,
Што згубілася недзе між пушчаў і гор.
Але ў службе мы час абганяем таропка
У імя цішыні і святла ясных зор.
Тут для ўзлёту ракет у нас цвёрдая глеба,
І мы сочым адсюль за краінаю ўсёй.
Мы стаім на зямлі, а вартуем мы неба,
Каб усюды пад ім быў для працы спакой.
Тут байцы і з Сібіры
І з Брэстчыны родам.
Хто адкуль — не пазнаць —
Увесь строй малады.
Перад намі — наш край, дарагая прырода,
Дзе гамоняць бары і квітнеюць сады.
Мы умеем служыць і дружыць моцна,
шчыра,
Як належыць ракетчыкам — мужным
байцам.
Разумеем з паўслова свайго камандзіра:
Ён вучонага бацьку нагадвае нам.
З ім усюды мы дома —
У маршруце дарожным
І ў таежнай цішы, калі службу нясём,
І лічыце вучонымі ўсіх нас,
Бо кожны
Сочыць зоры ў нябёсах,
Нібы астраном.

30.XI.79 г.

Маё вымярэнне

У жыцці вымяраюць дарогі,
Вышыню і напружанне току,
Шырыню старажытнай дарогі,
Глыбіню сіяморскай затокі.

Вымяраюць палі, пушчы, рэкі,
Нат любові пачуццё дарагое.
Існуе, кажуць, для чалавека
Вымярэнне — адно і другое...

Я ж працую ў сваім вымярэнні:
Даць жыццю крышку шчасця
людскога,
Праз нягоды прайсці і сумненні,—
Вымярэння не знаю другога.

30.XI.79 г.

* * *

Пачуцці з імёнамі зверыць
Хачу я для песень сваіх:
Ёсць Любы, Надзеі і Веры,
Што мілыя, мабыць, для ўсіх.

Адно ж я імя ў сваім сэрцы
З юнацтва нясу праз гады.
Нібыта салдат на паверцы,
Яго паўтараю заўжды.

Яно для мяне ззяе зоркай,
Расінкай гарыць на зары,
Крынічкай журчыць пад узгоркам,
Чарнічкай іскрыцца ў бары.

Красуецца жытам на полі,
Пялёсткамі ў садзе кіпіць,
З маёй заручоная доляй,
Натхняе любіць і тварыць.

Яно для мяне — і мой люты,
Вада і віно, хлеб і соль.
Яно — мая радасць і смутак,
Любоў мая, шчасце і боль.

Нібыта вясною зямля ўся,
Святлее ў душы пачуццё.
Імя тое — ты здагадайся —
Паходзіць ад слова — Жыццё!

15.XII.79 г.

Аматар прыроды

Л. С. Сяцко

Для яго прырода Беларусі —
Як любоў да прадзедаў, дзядоў.
Кожны дзень аддаць у працы мусіць
Спелым нівам, зелены дуброў.

Любіць ён расціць ля дому краскі,
Падстаўляць далонь пад капяжы.
Адчувае ўсёй прыроды ласку,
Без якой не можа дня пражыць.

Любіць падкарміць у рэчцы рыбак,
Пахадзіць па лесе, поўным чар.
Ля кастра ўсю ноч вось да зары быў,
Загарнуў у цёплым прыску жар.

І калі пачаў займацца золак, —
След замёў часовага жылга.
На зямлі ў расінках мноства зорак
Дагаралі іскрамі цяпла.

18.XII.79 г.

* * *

Пракувала зязюля світанне.
Зноў кукуе. Гады б палічыць?
Я ж не веру ў яе кукаванне,
Не загадваю, колькі мне жыць.

Я па лесе сягоння вандрую,
Пакланяюся сонцу свайму.
І аб чым ты, зязюля, кукуеш,—
Ведаць мне, толькі мне аднаму.

Ты, я знаю, мне шчасця жадаеш,
Жыць на свеце нямала гадоў,
Бо за шчасце бацькоўскага краю
Я праз многія смерці прайшоў.

20.XII.79 г.

Калыска паэта

Паэма

*З надзеяй гляджу на крыніцу спатканую,
Хачу, каб яна разлілася ракой...
Не Волгай магутнай,
Не нават Камаю,
Хоць Бесяддзю, што на радзіме маёй.*

Аркадзь Куляшоў

1

О, родная Бесядзь!
Паклон мой табе,
Сустрэліся зноў мы з табою.
Не раз раніцой
На сяўбе, на касьбе
Тваёй умываўся вадою.

Табе маё сэрца
І шчырасць пяра,
Якое спісала нямала.
Успомнім жа сёння
Таго Песняра,
Якому ты помнікам стала.

Сюды неаднойчы прыходзіў паэт
Радзіме сваёй пакланіцца.
Тут білася сэрца,
Ў якім цэлы свет
Адною мог песняй змясціцца.

Здаецца, ізноў да сваіх берагоў
Ідзе ён у родны пасёлак.
Над Бесяддзю ціхай,
Як песня Яго,
У небе займаецца золак.

Палае блакітам і срэбрасцю рос
Над борам,
Над лугам,
Над нівай,
Узяўшы ўсе фарбы для светлых нябёс
Ад бесядскай плыні імклівай.

Ён ліха ляжыць на зялёнай траве.
Над ім —
Акіяны нябёсаў.
Глядзіць —
Магілёўская хмарка плыве,
Крысом закранаючы сосны.

З юнацкага свету
У сівыя вякі,
Што ўсюды стаяць курганамі,
Ад станцыі к станцыі йдуць цягнікі
Па шпалах, прапахлых барамі.

Агеньчык, разведзены ім, не ачах,
Іскрою прастору вітае.
Адно толькі каня крычыць па начах,
У лузе крынічку капае...

О, птушка лугоў!
Ты не плач, не тужы,—
Қанчыны няма для паэта,
Бо едзе ў бяссерце —
Не знае мяжы —
Ён з бестэрміновым білетам.

І нашая Бесядзь з табой не адна
Падзеліцца сённа тугою,
Бо стала паэту калыскай яна,
Радзімай яго дарагою.

2

На ўсходзе роднай Магілёўшчыны
Ёсць заповітны ўсім куток.
Самой зямлёю тут узрошчаны
Нікім не саджаны гаёк.

У прастаце сваёй і велічы,
Там,
Дзе пралёг Варшаўскі шлях,
Стаіць мястэчка Самацэвічы
Паміж лясоў,
На ўсіх вятрах.

Адна на тры раёны станцыя,
Што Камунарамі завуць.
І людзі розныя дыстанцыі
Тут на шляхах жыцця бяруць.

Юнак сваю меў радаслоўную,
Ды ў свеце радасці і бед
Ён, ідучы дарогай новаю,
У паэзіі адкрыў свой свет.

Жывая ява — не экзотыка —
Паэт ёй сэрца аддаваў.
І домік ёсць на ўскраі Хоцімска,
Дзе «Мцыры» ён перакладаў.

Тут за сталом начамі доўгімі
І з Пушкіным удвух быў ён.

Араў глыбока ён нарагамі
Сваёй паэзіі загон.

Але пакуль у родным краі нам
Раскрые шмат ён дзіўных дзіў,
У тую вёску завітаема,
Дзе юнаком паэт гасціў.

3

На ўскраі вёскі, ўсім прывычны,
Стаіць прасторны школьны дом.
І Кацярына Фамінічна
Да нас прыходзіць з букваром.

Буквар,
Для першага ён класа,
А мы ў чацвёрты ходзім клас.
Яна ж для ўсіх знаходзіць часу —
Хто ў першым,
Хто ў чацвёртым з нас.

Яна нас вучыць, пачаткоўцаў,
Чытаць, пісаць і маляваць.
А хто ж у вёсцы, у Альхоўцы,
Тут з нас паэтам зможа стаць?

Ніхто й з бацькоў — былых ваякаў —
Не мае здольнасцей такіх.
Хіба адзін вось дзядзька Якаў,
Што нам чытае вершы ўслых?

Мы на бяргаві вечарамі
Усе на вуліцы сядзім.
О, як яму прыемна з намі
І як жа хараша нам з ім

Сядзець да самай апаўночы
І слухаць казку пра папа
І пра балду. Якую хочаш
Раскажа так, каб ты, ахвочы
Да казак, аж са смеху ўпаў.

Мы знаем — дзядзька Якаў зноўку
Нас да сябе пакліча сам.
«А чулі, братцы?
У Альхоўку
Паэт сапраўдны едзе к нам!»

4

Сваю настаўніцу мы любім
За розум, ласку і за строгасць.
Яна, як маці, прыгалубіць
І патрабуе ведаў многа.

Мы перад ёю паслухмяна
Сядзім, як тыя птушкі ў полі.
А сёння весткай нечаканай
Узрушаны. Шумім у школе.

Пасля заняткаў — знаем самі —
Пара усім ісці дахаты.
Там з міскай бульбы і з гуркамі
Чакаюць мамы нас і таты.

А мы спыніліся гурбою
Каля настаўніцкай кватэры.
Гасцінец бачым прад сабою.
Чакаем. Верым і не верым —

А ці ён будзе, ці прыедзе?
А ці пабачымся з ім тутка?

Магчыма, затрымаўся недзе,
Бо ехаць жа —
Не менш чым суткі.

Жыве ён, кажуць, у Мсціслаўлі,
А можа, і ў самой сталіцы.
На днях матулі ліст прыслаў ён,
Прыехаць мусіць сёння быццам.

Чакаем, стаўшы пад бярозку,
Настаўніцы любімай сына.
Паэт жа едзе ў нашу вёску,
Якога знае ўжо краіна.

Ды як жа нам не затрымацца
І не сустрэць свайго паэта?
Ён на пабыўку едзе к маці
І тут усё прабудзе лета.

Але пакуль той дзень празвоніць
У полі спелымі жытамі,—
Мы пастаім ля школы сёння,
Паэта блізка ўбачым самі.

Вось зараз вуліцай шырокай
Пад'едзе ён да нашай школы.
Чаго ж хавацца дзесьці збоку
Нам, апусціўшы вочы долу?

О не, у нас цярпення хопіць
Стаяць да той хвіліны самай,
Пакуль калёсы не падкоцяць
Паэта аж да школьнай брамы.

Да цягніка ад нас далёка.
Таму к нам ездзяць балаголы...

Пачулі — быццам буслаў клёкат —
Званок раздаўся каля школы.

Не той званок, што ўранку кліча
За парты.

Чуем мы — не той, не.
Да нас, запрэжаныя ў брычку,
Галопам прыскакалі коні.

Выходзіць ён, яшчэ бязвусы,
Паэт — зямляк наш паважаны.
Юнак прыгожы, светла-русы,
У кашулі белай вышыванай.

Праехаўшы гаі і гаці,
У шляху абдадзены вятрамі,
Цалую, абдымаю маці,
Вітаецца сардэчна з намі.

Яшчэ яму у гэтым годзе
Шаснаццаць споўнілася толькі,—
А ён паэму аб народзе
Склаў.
І складзе пра нас — з Альхоўкі.

Студэнт —
Свае ўжо мае кнігі
Пра край бацькоў, яго прасторы...
Панеслі бесядскія крыгі
Зіму далей кудысьці ў горы.

Вясну ён з песнямі сваімі
Пранёс у сэрцы родным краем.
І мы вачамі маладымі
Яго, як брата, абдымаем.

Яму жадаем шчасця, ўдачы,
Ну і, канечне, добрай ночы...
Мы па вачах задумных бачым,
Што ён усім сказаць нам хоча:

«Прынёс я песню для радзімы,
Яе вам сэрцам прапяю».
О, як хацелі б разам з ім мы
Абняць настаўніцу сваю.

5

Мінае час. За летам — восень,
За восенню — зіма, вясна.
Лясным зялёным шматгалоссем
Нам адгукаецца сасна,

Што разраслася ля гасцінца,
Якім паэт к нам прыязджаў.
Чамусьці часта дзень той сніцца,
Што марай нам і явай стаў.

Ад Хоцімска да Камунараў
Па тым гасцінцы між палёў
Мы ўслед за нашай даўняй марай
Тут праязджалі шмат разоў.

Адну пару, пару другую
Тут з нас прыгадваў не адзін.
Аднойчы ў вёску дарагую
Прыбыў паэта-бацькі сын.

Такі ж задумлівы, русявы,
Якім быў бацька малады.
А ў сына — сын, унучак слаўны,
Якому год ці два гады.

Яшчэ не ведаў ён, напэўна,
У калысцы тут ляжаў чыёй.
Закукарэкаў раптам пеўнік
Над русакудрай галавой.

Над ціхай Бесяддзю, ля кручы,
Дзе ў мора шмат вады сплыло,
Нямала ўнукаў і унучак
І нават праўнукаў было

У той бабулькі Кацярыны,
Што нас усіх у свет вяла.
Няма даўно старой адрыны —
Свой век замшэлы аджыла.

Замест яе ў садку вішнёвым
Стаіць драўляны новы дом.
Ля Бесядзі лясок сасновы
Тут прымасціўся касячком.

Тэлевізійная антэна
Тырчыць, нібы аленні рог.
У гэтым доме пяцісценным,
На скрыжаванні ўсіх дарог,

Аддаючы паклон прыродзе
За свой цяжкі і шчасны век,
Дзесятае дзесяцігоддзе
Яна — настаўніца — жыве.

Мястэчка Хоцімск. А наўкола
Сады калгаснага сяла.
Уся сягоння ў госці школа
К сваёй настаўніцы прыйшла.

Засланы стол.

І мёду міска,
І ва ўспамінах — дзень за днём.
На фотакартачцы — калыска,
А ў ёй — малое хлапчанё.

Глядзяць на здымках дзеці-ўнукі.
Ім уяўляецца, малым,
Як гойдаюць матулі рукі
Калыску ў доміку старым.

Не знаць сынку ў жыцці напасці
І маці — долі не шукаць.
Ёй Бесядзь хлопчыка на шчасце
Дапамагла сама гушкаць:

Гушкае сына дарагога,
Якому годзік-паўтара.
Калыска ў хаце за дарогай,
Дзе столькі ласкі і добра.

Не на круку яна пад столлю,
Прапахлай дымам і смалой,
Не дол, парэпаны ўвесь золлю,
Пад той калыскаю малой.

Не каня — птушка лугавая —
Крычыць над рэчкай:
«Спаць пара!»
То Бесядзь родная гушкае
У сваёй калысцы песняра.

І чуцен спеў высакародны,
Плыве праз многа зім і лет:
«Мой галубок,
Саколік родны,

Сынок мой,
Воін мой, паэт!»

Заўжды, як толькі на світанку
Прачнуцца птушкі ўсе ў бары,
Нібыта ў гэту калыханку
Ўліваюцца —
Святло зары,

І шум бароў,
І гоман рэчак —
Усё імклівае жыццё
І шчырых сэрцаў чалавечых
Жывое, вечнае біццё.

У святле дамашняга кіліма,
Паміж лясоў, палёў, лугоў,
Увесь наш край,
Уся Радзіма
Қалыскай стала для яго.

6

Пры сонейку ясным і месяцы
Прыемна было пасядзець
Яму над спакойнаю Бесяддзю,
Дзе поле ўжо стала рунець.

Ужо халадкі вераснёвыя
Інеюць на жоўтай траве,
Сады апусцелі вішнёвыя,
Пабляклі ў густой сіняве.

Асыпаўся клёнік на ўскрайку,
Замжылася неба смугой.
І толькі вось белыя чайкі
Қрыляюць яшчэ над вадой.

Сваёй не пакінуць мясціны —
Прыбеседскія куткі,
Пакуль не зашкліцца ільдзінай
Блакітнае люстра ракі.

А потым памчацца да мора,
Да нейкай салёнай вады.
У іх —
За прасторай прастора,
Не ведаць ім смутку, жуды.

Яны будуць лётаць і лётаць
І вернуцца зноўку дамоў,
Як толькі распусціцца лотаць
На ўлонні зялёных лугоў.

Ласкава сустрэне іх Бесядзь,
Умые крамянай вадой.
«Нясіце ж і вы мае песні,—
Казаў ён,— на крылах з сабой!»

І зноўку зара ў небе грае,
Ачысціўшы луг ад імжы.
Ляціць гэта песня па краі,
Нідзе ёй не будзе мяжы.

У хаты, дамы і палацы
Ідзе да людзей напраткі.
О, як мне балюча, прызнацца,
Заканчваць паэмы радкі.

7

Прыціхлі жаваранкі ў паднябессі,
І ноч слязьмі асыпалася з хмар.
Сумуе Бесядзь,

Плача ў полі Бесядзь,
Што больш не прыйдзе да яе пясняр.

О, Бесядзь родная —
Лясоў абшары,
Прасторы новых
І старых шляхоў.
Да станцыі сваёй —
Да Камунараў
Ён праз усё жыццё сваё ішоў.

Не плач, сястрыца, рэчка баравая,
Было ў жыцці тваім
Замнога слёз.
Не зарасце сцяжынка франтавая,
Дзе з ім прайсці
Наканаваў нам лёс.

Як у баях героі паміраюць —
Знаёма нам —
Былым франтавікам.

Цяпер
Не бомбы сэрцы разрываюць,
А боль зямлі
Ірве іх напалам.

Ён да сваіх спяшаўся родных весніц,
Але ў дарозе
                                  час яго спыніў...
Паміж палёў радзімы мілай
Бесядзь
Шуміць калоссямі даспелых ніў.

Да той брыгады зноў,
Што ім апета,

Паэт ідзе ў пачэсны,
   мужны строй,
Бо не бывае смерці для паэта,
Якому ўся зямля была сястрой.

Амый, рака,
   блакітнае раздолле,
Прабіся светлай хваляю ў трысці.
Твой сын!
Яго паэзія ніколі
Не знала ціхай сытасці ў жыцці.

Ёй быць людскою радасцю й журбою,
Грымець
І плакаць кропелькамі рос,
Не пакідаць ніколі поле бою,
Дзе вырашаецца
Планеты лёс.

24.VIII.79 г.

Я песню людям аддаю

Імгненнем кожным хай стане праца,
Хай недабачу я мноства сноў,—
А толькі б песням
На завязь брацца
У няспынным, вечным шуканні слоў.

Бяссоннай ноччу
Па ўласнай волі
Ва ўладу Музы сябе аддаў.
Я ж не паведаў і сотай долі
Аб тым, як шчыра дружыў, кахаў.

Не раз, не двойчы яшчэ вярнуся
У сваё маленства, у маладосць.
Ды хтосьці, можа,
Сказаць мне мусіць:
«Чаго ты хочаш?
Усё ўжо ёсць —

І дом, і слава, і ўзнагароды.
Куды імкнешся яшчэ, пясняр?
Ці ж табе мала цяпла прыроды,
Што хлеб прыносіць надзённы ў дар?

Ты нескароным прайшоў праз буры,
Браў пераправы і дзоты рваў.
Цяпер спакойна сядзі, няхмуры,—
Жыцця так мала,
Так многа спраў...»

Чый гэта голас?
Хто мне гаворыць,
Што назаўжды я згарнуў свой сцяг?
Не пасылайце, сябры, дакораў!
Я прагну песень, любві, жыцця.

Не трэба славы, якая часам
Засесці можа, як зло, ў цішы.
Спяваць не ўмею
Ні гучным басам
Ні ценарком я.
Свая ў душы

Спакойна, ціха, нат сарамліва
Ўзнікае песня.
Свой край пяю.
Я — прасты воін.
І тым шчаслівы,
Што людзям песню
Ў дар аддаю.

25.11.80 г.

Ульяна Рыгораўна

Адшумела маладосць
Над лясным прасторам.
Чула — дзесь краіны ёсць —
Горы з вечным морам.

Тых не бачыла краёў.
Што ёй тыя вёсны.
Усё жыццё яна сваё
Тут — у роднай вёсцы.

Шмат вады з ракі ўплыло
У старонку горную.
Паважае ўсё сяло
Ульяну Рыгораўну.

Пачынаўся новы час —
Час знікаць палоскам.
За сабой тады ў калгас
Павяла ўсю вёску.

Працы плён яе ў вяках
Будзе жыць нятленна.
Льюцца тоны малака
Рэчкай белапеннай.

Горы сена, мора льну,
Зерне ў кроплях пота,
Дзе расціла збажыну —
Усё яе работа.

Хто не ведае яе —
Нашу працаўніцу!
А як песню запяе —
Сэрца загарыцца.

Стала самаю старою
У сваёй акрузе.
І сівой, як той сувой,
Што бяліла ў лузе.

Ткала ўзімку палатно,
А вясной чакала,
Покуль вымакне яно
У расе апалай.

Адцурчэў даўно імжой
Век тых саматканак.
Рада сэрцам і душой
За свой лёс Ульяна.

Льецца ў звоне галасоў
Песня па-над брукам.
Пазнае сваіх сыноў,
І дачок, і ўнукаў.

Ёсць у хаце і хлеб-соль
І да хлеба — з крамы.
Ды смыліць усё ж мазоль —
Тчэ ручнік той самы,

Што пачаты на другім
Слаўным паўстагоддзі.
Не развітваецца з ім:
Буду ткаць, дый годзе.

— Ты, бабуся, адпачні,—
Кажуць дзеці, ўнукі,—
У мазалях, сама зірні,
Ньюць твае рукі.

Толькі як жа даказаць
Ёй, сівой бабулі,
Што не трэба жаць і ткаць,
Дзецям мыць кашулі.

— Што вы, дзеткі! Я лічу —
Спачываць мне рана.
Працаваць яшчэ хачу,—
Кажа ўсім Ульяна.—

У мяне яшчэ на дзвюх
Хопіць спрыту, сілы.—
І ідзе туды, на луг,
Дзе сувой бяліла.

20 I.80 г.

Просьба зямлі

На мяне не крыўдзіцеся, людзі,
Што прыношу мала вам дароў.
Падарыла б святам кожны будзень
Я для вас — маіх гаспадароў.
Пра сваю мне скаргу не кажыце.
Так было, што на сваіх грудзях
Сагравала васількоў у жыце
Больш, чым спелых кветак у садах.
Я святлу, жыццю і сонцу рада,
Каб садоў і кветак больш цвіло,
Аддаю вам нада мной уладу, —
Толькі з тым, каб крыўды не было.
Вы павінны дзякаваць за тое,
Што ўзрасціла шмат густых бароў.
Хай жа грэе сонца залатое,
Спеюць нівы ў подыху вятроў.
Мне патрэбна чыстае паветра,
Каб не чахлі рэкі і бары.
Буду зноў я раскрываць вам нетры
І прыносіць новыя дары.
Я аддам усё для вас, што маю:
Хто пасее ў полі — той хай жне.
Але вось замест дажджоў у маі
Абдае хтось попелам мяне.
Я ж прашу не многа і не мала:
Каб мяне вы ў крыўду не далі.
Мне самой даўно балюча стала
Ад няспынных войнаў на зямлі.

22.1.80 г.

Маладому сябру

Вучыся ў шчасці і ў бядзе —
Заўжды жыць чэснай працай,
Перад Радзімаю нідзе
У даўгу не заставацца.

Ці ў родным краі, дзе ты рос,
Ці на палях чужыны
Не абівай з галінак рос,
Калі цвітуць ажыны.

Яны пашлюць табе святло,
Калі твой зойдзе месяц.
І як бы цяжка ні было, —
Любі жыццё і песню.

А давядзецца йсці на бой —
Не паддавайся страху:
Заўсёды стой за гонар свой,
Хоць павядуць на плаху.

Сябе героем не лічы,
Дзялі з другімі славу.
Пакрыўдзіць хтосьці — не змаўчы,
А здачы дай, па праву.

Ні перад кім не падай ніц,
Сцяг барані свой родны,
Як можа ў буру бараніць
Сама сябе прырода.

24.1.80 г.

Балада памяці рук

Салдат адолеў бой суровы, —
Цяпер да поля, да лугоў.
Касцом лічыўся адмысловым,
Але... З вайны сляпым прыйшоў.
— Не плач, сыноч, — сказаў малому, —
Здаецца ж, выпала раса,
Вядзі мяне на луг за домам.
А дзе вісіць мая каса?
Сямігадовы хлопчык бацьку
Узяў за руку. Пайшлі удвох
Туды, дзе луг, дзе плёс рыбацкі,
Трава, някошаны мурог.
Не бачыць бацька ў сонцы мая,
Як травы прагна п'юць расу.
Ды помняць рукі, рукі знаюць,
Дзе ў лузе, як вадзіць касу.
Пяе каса. Кладуцца травы,
Нібыта піша хтось пяром.
А сын ля бацькі крочыць справа,
Ён стаў яго павадыром.
Па горы бацькавым не плачыць.
О не, які ж ён павадыр?
Сам бацька чуе, сэрцам бачыць
Зямлі сваёй любімай шыр.
«Са мною, — кажа, — побач людзі,
Яшчэ змагу я і араць».
Салдат ніколі не забудзе,
Як трэба ў рукі зброю браць.

15.11.80 г.

У вечнай хадзе

Я — салдат,
Сын Радзімы Саветаў,
Разам з ёй
нарадзіўся і ўзрос.

Праз ліхія віхуры
Над светам
Сцяг яе
Я ў руках сваіх нёс.

Лёс нялёгкі
І шлях не кароткі —
Супраць зла, за жыццё —
Вечны бой.
Рэвалюцыі нашае крокі
Чуем, дружа,
Мы ўсюды з табой.

З намі ў вечнай хадзе
Сонца Мая
І Кастрычніка першы ўзыход.
Я прызванне высокае маю —
Шанаваць
і любіць свой народ.

Мой закон
Мной самім жа напісан —
Быць салдатам Радзімы ўвесь век.
У душы маю лепшую рысу:
Усюды помніць,
Што ты — Чалавек,

Мары многіх
Зрабіць светлай явай,
Прыгажосць бачыць свету ўсяго,
Бо жывеш
                                  не для ўласнае славы,—
Дзеля славы народа свайго.

Што дала мне Радзіма —
Да скону
Буду тым я
                                  ўвесь век даражыць.
Мне па гэтаму, дружа, закону
І тварыць,
І змагацца,
І жыць!

2.II.80 г.

Балада чакання

Усё ў душы бы анямела
І стала жудасна да слёз,
Калі яна кіно глядзела
І свой убачыла ў ім лёс.
Вясной вярталіся дадому
Салдаты нашыя з франтоў.
Ёй паказаўся твар знаёмы:
Маёр наперадзе ішоў,
І, прыпыніўшыся на ўзгорку,
Камусьці ён махнуў рукой.
На сэрцы радасна і горка —
Зноў устрывожыў неспакой.
Дзе, па якой краіне крочыў
Муж праз халодны шум дажджоў?
Чаму спыніўся сярод ночы,
Да роднай хаты не дайшоў?
О, каб «кіношнік» быў уважны,
Усё павярнуў наадварот, —
Напэўна б, той маёр заўважыў
Наталку, броў яе разлёт.
Жыла надзеяй — пройдзе гора,
Узыхдзе сонца іх вясны.
Апошні ліст быў ад маёра
Ёй у апошні дзень вайны.
З таго вось дня яго чакае,
Як светлай сонечнай зары.
Чаму ж, о пошта палявая,
Маўчыш да гэтае пары?..

12.III.80 г.

Песня апошняга паходу

Быў дзень.
Уздымалася сонца над светам,
І з цемры павеяла мірным святлом.
Вярталіся людзі з няволі ў дзень гэты
У жыццё —
у свой край,
у свой кут,
у свой дом.

О, год сорок пяты — Дзевятае Мая!
Як дораг і люб нам усім гэты дзень!
Сцяг волі вышэй Перамогу ўздымае,
Развееўшы чорны ад свастыкі цень.

Мне помніцца:
Толькі ўзгарэлася ранне —
Увесь фронт аддаваў Перамозе салют.
А колькі спатканняў!
А колькі расстанняў,
Слёз радасці, гора, надзей і пакут!

Былі мы далёка ад мілай Радзімы,
Навокал чужыя палі і бары.
І жыць хто застаўся — таропка ішлі мы
Дамоў, дзе чакалі бацькі і сябры.

Нас не пазнавалі ад стомы суровых,
Яшчэ ў нашых ранах бруілася кроў.
Хацелася проста не ў ложку пуховым,
А ў полі паспаць між зялёных дуброў.

Вялікая радасць ляцела па свеце.
Шалёны віхор над Еўропаю сціх.
А нам яшчэ трэба было на дасвецці
Да нейкай грады
Ўніз па Эльбе ісці.

Не проста ісці, а наперадзе роты
Паўзці, каб апошніх фашыстаў дабіць.
Пасля Перамогі ў дарозе грымотнай
Акопнай зямлёю засыпаным быць.

Быў кожны салдат сваёй мэце адданы —
Аддаць людзям тое, што людзі даюць.
І сёння
Айчынай вайны ветэранам
Мяне мае дзеці і ўнукі завуць.

Такое сказаць вось хацелася слова,
Бо людзям не трэба напышлівых слоў.
Прабачце мне, дзеці, матулі, удовы,
Калі не паспеў штось зрабіць за сяброў.

14.III.80 г.

* * *

Як многа ў жыцці перажыта
За горыч трывожных дарог,
За тое, што, потам паліты,
Ты свой ураджай не збярог,

За тое, што роднай прыродзе
Так мала ўзрасціў росных траў,
За тое, што ўраз нейкі злодзей
Да ніткі кагось абабраў.

А тыя, што ў дружбе кляліся,
Даўно ўжо забылі цябе,
Таму што ў сябрах памыліўся,
Хадзіў ты, як хмара, ў журбе.

Самому не даў сабе рады,
Калі напісаў дрэнны верш.
Але не сумуй, брат! Будзь рады,
Што чэсна на свеце жывеш.

13.III.80 г.

Дарога Заслонава

Героя ў жыцці не заслоніць
Ніхто аніякай сцяной.
На станцыі Орша Заслонаў
Стаіць ля дарогі стальной.

Гудкамі гула яна гулка.
Ды вораг шалеў ад бяды.
У Оршы не стала чыгунка
На ўсход прапускаць паязды.

Фашысты ў вагонах пыхцелі:
Ім Орша — страшней, чым палон.
І хоць семафоры трымцелі —
На месцы стаяў эшалон.

Была замарожана вежа,
Ваду паравоз каб не піў.
Ніхто яшчэ, можа, не ведаў,
Што гэта Заслонаў зрабіў.

А потым за Оршаю недзе
Скасіў яго люты агонь...
На ўсход ці на захад ты едзеш —
Цяпер паглядзі на яго.

Прад ім на хвіліну замры ты.
За нас ён праліў сваю кроў,
Каб стала дарога адкрытай
Для ўсіх на планеце сяброў.

30.11.80 г.

Ленінская палоска

Быў год дваццаты —
Год галодны,
Увесь апалены вайной.
І загарэлася паходняй
Ноч над палоскаю адной.

Сабраўся сход сялян у полі.
І самы мудры з іх сказаў:
— Нам Ленін даў зямлю і волю,
Дэкрэт аб міры Ленін даў.

Байцы савецкія адважна
Стаяць насмерць.
Але — бяда.

Вы чуеце,
што Ленін кажа? —
Мы фронту хлеб павінны даць!

На поле ўсе!
За плуг, за вілы!
Ары — байцом сябе лічы!
— Браткі! Усе напружым сілы,
Каб арміі дапамагчы.

Хлеб аддадзім з агульнай нівы
Байцам.

Ні каліва сабе! —
І парашылі калектывам:
Усім, усім
Быць на сяўбе.

Назаўтра ўранку кожны з вёскі
Выходзіў з плугам і сяўнёй.
Сяляне Ленінскай палоскай
Загон назвалі
Той вясной.

Яны у поце хлеб расцілі.
І самы першы умалот
Чырванасцяжная Расія
Паслала воінам на фронт.

На пустыры разутых вёсак
Ішоў за хлеб упарты бой.
І з тысяч
                                  ленінскіх палосак
Абозы йшлі к перадавой.

15.III.80 г.

Балада аб адрачэнні

Ля старой капліцы,
Дзе палын-трава,
З гулкаю званіцай
Высіцца царква.

Колерам васковым
Зіхацяць крыжы.
У царкве вясковай,
Шэрай ад імжы,

Да якой, вядома,
Ходзім мы не ўсе,
Бы ва ўласным доме
Службу поп нясе.

З барадою рыжай,
У рызе аж да пят,
Хрысціць многіх крыжам —
Ці чужы,
ці брат.

А сягоння ў скрусе
Сам.
І — не адзін.
З арміі вярнуўся
У хату родны сын.

Не хацеў у войска
Сына пасылаць.

Але, хлопец з вёскі,
Ці ж ён мог адстаць

Ад сяброў, з якімі
Шчыра мог дружыць?
І пайшоў ён з імі
У армію службыць.

Стаў салдатам дбалым.
Ды начмі не спаў —
Брыдка слухаць стала:
«Хведар — сын папа».

Да крыжа —
ні блізка, —
Хай навек бы згніў.
Нават перапіску
З бацькам прыпыніў.

Не пісаў, што мае
Тут на ўсё дазвол,
Што яго прымае
У строй свой
камсамол,

Што сержанта званне
Зможа атрымаць,
Добра на баяне
Навучыўся граць.

Ён цяпер —
дарослы,
І свядомы ён...
Вось плыве над вёскай
Зноў царкоўны звон.

Мёд у хаце льеца.
Побач —
                    бацька й сын.
Першы —
                    крыж на сэрцы
Цэлы век насіў,

У другога —
                    ў хлопца,
Што вярнуўся ў дом,—
Зорка на пілотцы
Ззяе аганьком.

Паглядае бацька
Злосна на яе:
«Ты, сыноч мой, хвацкі,
Рысы ўсе — мае.

Ты пабачыў свету,
Шмат пачуў навін.
Ды ад зоркі гэтай
Адрачыся, сын!»

Зноў сядзяць у скрусе,
З медам чай п'ючы.
— Так, я адракуся.
Толькі памаўчы.

Як перад прачыстай
Я табе нялюб.
Заўтра баяністам
Я пайду у клуб.

Мне ў сям'і калгаснай
Быць не аднаму.

Гэтай зоркі яснай,
Бацька, не здыму.

Адракуся — горкі
Хлеб твой, як палын,
Толькі не ад зоркі,—
Кажа цвёрда сын.—

Адракуся — ведай —
Ад твайго крыжа.
Мне за ўсе ён беды
Стаў вастрэй нажа...

І назаўтра рана
Ад «святой» маны
Пераліў баяна
Заглушаў званы.

14.VI.80 г.

Прызванне паэта

Памяці Анатоля Астрэйкі

У песні, ў працы і ў каханні
Паэт хлусіць душой не ўмеў.
Хоць не высокага быў звання —
Высокае прызванне меў.

Быў у жыцці заўжды вясёлым
І шчырым, як яго народ.
Для партызан ягоны голас
Гучэў на ўвесь пушчанскі фронт.

Не знаў ён, што такое боязь,
Ён уздымаў свой верш, як сцяг.
І мы читалі «Слуцкі пояс»,
Што баравой смалой прапах.

Праз ноч ішоў сваёй сцяжынкай,
Нідзе ў лясах не заблудзіў.
Сваю апошнюю скарынку
З сябрамі шчыра падзяліў.

Любілі мы яго за мужнасць,
За шчырасць, што ў душы бярог,
За тое, што ў рабоце, дружбе
Паэт інакшым быць не мог.

Балюча нам, што ў родным доме
Мы з ім за стол не сядзем больш.
Але заўсёды бацька Нёман
Падзеліць з намі гэты боль.

* * *

Я помню — радасны, імклівы,
У лес на дачу ідучы,
Туды ён дрэўцы нёс — дзве слівы —
На мужным на сваім плячы.

Святому верны запавету,
Ён пасадзіў іх у садку,
Каб больш святла давалі свету,
А пчолкам рупным —
Больш мядку.

Пакінуў іх садоўнік дбалы.
А слівы белыя растуць.
Шлях усцілае цвет апалы,
Пялёсткі бачны за вярсту.

Іду сцяжынаю вясенняй,
Дзе ён на прызбачцы сядзеў.
Ад маразоў ці ад сухмені
Садок Астрэйкін парадзеў.

Слабыя дрэўцы ў стройным радзе
Стыхіяй зломлены былі.
А дзве сястрычкі — слівы ў садзе
Вясною зноўку зацвілі.

Нальецца плод зеленаваты,
Узйдзе светлая зара.
І ўсё чакаюць каля хаты
Яны свайго гаспадара.

15.VI.80

* * *

О, колькі людзям, спазнаўшым мукі,
Перацярпеўшым віхор і золь,
Ты шчодрым сэрцам у нашы рукі
Даеш, планета, жыццё, хлеб-соль!

Але ці кожны з нас разумее,
Што ты ў Сусвеце для ўсіх адна,
Што ты пад сонцам, дзе вецер вее,
Павінна шчодрасць прыняць ад нас.

16.1.80 г.

Чалавечы розум

Санет

О, розум чалавечы — мудры, светлы!
Усё ты можаш на зямлі стварыць.
Твой пільны зрок ярчэй ад зор гарыць,
Хутчэй святла і гуку, сонца й ветру.

Глыбока можаш заглянуць у нетры
І прасачыць здалёку ўзлёт ракет.
Планету нашу між другіх планет
Аздобиць, даць ёй чыстае паветра.

Жыцця праўдзівасць услаўляю — тую,
Крывёй пафарбаваную — святую,
Якую наша здабывала раць.

Ды патрабую я, жыццю адданы,
Қаб у шырокі свет з-за акіяна
Хлусні ніхто не мог больш перадаць.

18.VI.80 г.

* * *

Кажуць, рэдка мы ходзім, «гады у рады»,
Па сцяжынах свайго маладога каханья.
А мне помніцца першая стрэча. Тады
Сакавік нас прывабліваў свежасцю ранняй.

Снег апошні апаў і па цёплай зямлі,
Як пылінкі, разнёся, стаў весняй вадою.
Мы па вуліцы, быццам да шлюбу, ішлі.
Так прыемна і добра было нам з табою.

Лёс нам выпаў спаткацца на золку вясны,
Што блакітам зазьяла на ўсёй Беларусі.
Песня ў сэрцы гула.
І з вяршыні сасны
Адгукаўся з-за хаты ёй клёкатам бусел.

20.VI.80 г.

* * *

Адплыла маркота ночы
У пасівелья часы,
А мне свецяць твае вочы
Зоркай ранняе красы.

Я шурпатаю шчакою
Да тваіх прыльну вачэй.
Не хачу ў жыцці спакою —
Хай ярчэй, ярчэй, ярчэй

Разгараюцца іскрою
Вочы, мне даюць святло.
Я ў разлуцы быў з табою,
Ды расстання не было.

20.VI.80 г.

Памяці Эрнста Буша

Ён —
салавей у поўдзень весні
І горн салдацкі на зары.
Жыццё,
аддадзенае песні,
У агні ніколі не згарыць.

Ён для Айчыны жыў сваёй
І не губляў у шчасце веры.
А песня клікала на бой,
Калі пайшла за Кардыльеры.

Там, у Іспаніі, пясняр
Салдатам быў Інтэрбрыгады.
І вырываўся з дымных хмар
Ён песняй той
На барыкады.

Парыж,
і Лондан,
і Мадрыд
Прымалі шчыра Эрнста Буша,
А маці плакала наўзрыд,
Як памінала мёртвых душы.

У Маабіцкую турму
Яго фашысты закавалі.
Ды не пагроза смерць яму —
Непадуладна песня сталі.

Прайшла суровая вайна,
І закапанай песні ў доле
Ён крылы даў,
Ляціць яна
Арлом нязломленым на волю.

Было ёй восемдзесят год.
А можа, сто? А можа, дзвесце?
Там баявы цяжкі паход
Закончыў я часінай весняй.

Я чуў не раз, як ён, Эрнст Буш,
Спяваў рабочым і салдатам,
Ён ускрыляў мільёны душ
І быў для кожнага —
Набатам.

20.VI.80 г.

* * *

Ты не кажы мне слоў салодкіх,
Не гладзь ласкаваю рукой,
Калі хачу ступіць на глотку
Няпраўдзе, шэрасці людской.

Цябе, як гордую жанчыну,
Душой і сэрцам я люблю.
І не магу без дай прычыны
Таптаць няшчырасцю зямлю.

Мо памыляўся я нярэдка
У рабоце, ў роздуме, ў сябрах.
Але жыццё хай будзе сведкай —
Сам выбіраў сабе я шлях.

Ішоў па ім больш паўстагоддзя.
Ўздымаўся, падаў, зноў ішоў.
Насустрач бурнай непагодзе,
Няўдачам, радасці баёў.

І калі мне сказаць захочуць:
«Іначай мог бы жыць, дзівак!...»,
Я гляну ў твар,
Я ўскіну вочы:
«Інакш? О не!
Так. Толькі так!»

20.VI.80 г.

Домік над Свіслаччу

Куток Радзімы —

твой і мой —

У нашай ёсць сталіцы.
Спякотным летам і зімой
Бруяцца тут крыніцы.

Далей,

за Мінск,

Сто вёрст амаль
Лясамі і палямі
Ільецца Свіслач наша ўдаль
З сыпучымі пяскамі.

З Дняпром яе не параўнаць,
Вядома, што —

малая.

Ды ўмее добра так пятляць
І свой жа гонар мае.

Драўляны домік па-над ёй
Стаіць здавён —

цясовы.

Ля Троіцкай гары былой,
Дзе быў садок вішнёвы.

Тады, у засені крыжа,
Над ціхаю ракою
Ніхто яго не заўважаў
За белаю царквою.

Непадалёк палац — як дар
Усім буржуйскім святам,
Бо жыў галоўны ў ім жандар —
Сам мінскі губернатар.

У мітусні жыцця свайго
Не мог ён здагадацца,
Што стаў у горадзе яго
З'езд партыі збірацца.

Уначы сядзелі за сталом
Сыны з усёй Расіі.
Абсталяваны быў ім дом
Так, як яны прасілі.

Пра подзвіг, справы іх тады
Не чула шчэ планета.
А ў ссылцы Ленін малады
Пра ўсё ўжо ведаў гэта.

Яму з глыбінь жыцця відней
Было ўсё бачна ў свеце.
Прайшлі гады.

Як і раней,
У вокны месяц свеціць.

Застаўся домік наш такім,
Якім быў многа летаў.
Вось толькі стала больш пры ім
Прыгожих дрэў і кветак.

Сюды ідуць з усіх дарог
Народы пакланіцца.
І Ленінскі праспект пралёг
Тут праз усю сталіцу.

Ільецца Свіслач.

Як жа ёй
Не ганарыцца гэтым?
Не мнагаводнасцю сваёй
Яна вядома свету,

А тым, што ў подыху падзей
У доміку гасцінным
Дала прытулак для людзей
У змрочныя часіны,

Для нашай Партыі свае
Прычалы аддавала
І першай прыстанню яе
Для будучыні стала.

21.VI.80 г.

Аліўкавая галінка

У нас кудравіў чэрвень ліпы,
З густых галін

імжу атрос.

А на аліўцы,

ля Алімпа,

Галінка спела ў кроплях рос.

Грачанка —

слаўная дзяўчынка,

Што ў ролі жрыцы там была,

З аліўкі спелую галінку

Рукою белаю зняла.

І тая ўспыхнула праменнем,

Святла надаўшы болей дню.

Кудысьці зніклі злыя цені

Ад алімпійскага агню.

Алімпія!

Была ты рада

Сваёй галінцы даць наказ,

Маскоўскую алімпіяду

Каб прывітаць прыйшла да нас.

Няхай зласліўцы абібокi,

Што дзесьці нам даюць байкот,

Ля свята пастаяўшы збоку,

Самім сабе заціснуць рот.

Хай паглядзяць,
як на планеце,
Бы цвет аліўкавых галін,
Гарыць агонь для ўсіх краін,
Якога не пагасіць вецер.

З Афінаў ён у цэнтр Расіі
Ідзе,
нясе з сабой спакой.
Яго Маскаліу Марыя
Сваёй запальвала рукой.

Асветліць ён
на ўсіх сцяжынках
Алімпіяды мужны крок.
І мы з аліўкавай галінкі
У Маскве спляцём яму вянок.

21.VI.80 г.

Дзікуша

Крочу шырокай тайгою,
Мну пад нагамі был'нэг.
Раптам гляджу — прада мною
Птушка — амаль каля ног.

Ціха сядзіць, бы не чуе,
Хто тут грукоча кійком.
Спугваць яе не хачу я.
Лепш абысці мне ляском.

Штосьці на сэрцы такое, —
Я аж на месцы застыг:
Птушка сядзіць і ў спакоі
Корміць пітомцаў сваіх.

Харчу дае ім удосталь,
Хоць мо не ела сама.
Блізкую з дзеткамі ростань
Хутка пашле ёй зіма.

Не чуе і не заўважае
Ні крокаў маіх у цішы,
Ні нават таго, як цягаюць
Ношы свае мурашы.

Рахманая, шэрая птушка
Норавы мае свае:
Чаму ж толькі, дзіўна, дзікушай
Людзі назвалі яе?

22.VI.80 г.

Сосны Райніса

Зліваецца над морам золак
З зямною бронзаю ў цішы
Ля Соснаў Райніса —
Пасёлак
Так называюць латышы.
І мне надаўся міг шчаслівы
Ля гэтых соснаў пабываць.
Прыйшоў да іх.
Стаю маўкліва,
Бы штосьці ім хачу сказаць.
Паэт, напэўна, з морам раіўся
Аб тым, як песні мужнай стаць.
Таму змаглі тут
Сосны Райніса
З пяску, з травы сцяною ўстаць.
Гамоняць сосны, разрастаюцца
Штогод вышэй, шырэй, ярчэй.
Ад іх свяжэюць ночы, раніцы.
Не адарваць ад іх вачэй.
Здалёку глянеш,
Глянеш зблізку —
Стаяць адна каля адной.
Над морам —
Над сваёй калыскай —
Гудуць з упругкасцю стальной.
Яны гушкаюцца на ўзгорку,
Гаворку шчырую вядуць.
І з кожнай срэбраная зорка
Глядзіцца ў сінюю ваду.

30.VI.80 г.

Гаворыць Партыя

Звычайны дзень.
Снег сыплецца на шлях,
І шар зямны
Ляціць сваёй арбітай.
А над Крамлём
Высока ўзняты сцяг
Гарыць зарой,
Святой крывёй паліты.

Усім ён бачны —
Зблізку і здаля,—
Як бачым мы
Вясенняй ноччу зоры.
І людзі слых напружваюць.
З Крамля
З народамі наша Партыя гаворыць.

Сабрала шмат людзей на форум свой
І запрасіла ў госці ўсю планету.
Яна вядзе за мір упарты бой,
За светлы лёс,
За будучае свету.

У гонар з'езда мы даём метал,
Руду і хлеб.
А дзесьці ва ўсё горла
Крычаць, што
Не ўзялі мы перавал,
Што не прайшлі мы
Праз крутыя горы.

Не змогуць праўды
Засланиць паны.
Вядома сёння
І старым і дзецям,
Што камуністы
  хочуць не вайны,
А шчасця, міру
Для усіх на свеце.

Табе з маленства
Тут знаёма ўсё —
Радзімы шыр, яе палі і нетры.
Твой край
З прасторам гарадоў і сёл
Стаў для цябе
Тваёй крывёй, паветрам.

У кожным слове Партыі тваёй
Бацькоўскі клопат
Пра жыццё людское.
Мы галасуем сёння разам з ёй
За права жыць —
За самае святое,

За маладую квецень,
За сады,
Што распыляюць мірныя мяцелі,
За яркасць зор,
Каб хутка і туды
У сэрцах нашы песні даляцелі.

Калі было па дваццаць нам гадоў,
Мы ўжо ў атакі роты падымалі.
І не забудзем баявых сяброў,
Што за Радзіму
У бітвах паміралі,

Шлях Партыі —
То шлях і мой і твой,
Высокі подзвіг і жыццё народа.
За права жыць
Стаім мы ўсёй душой,
З любоўю той,
Што нам дала прырода.

Гарняк, араты,
Будаўнік-баец —
Усе, хто дружбу на зямлі шануе,
Мы за рашэнні, Партыя, твае,
Бо ў іх сваёй эпохі голас чуем.

Дзяцей і ўнукаў
Так навучым жыць —
Не несці крыўды
На плячах ніколі.
Мы будзем гэтым правам даражыць,
Пакуль ідзём
Пад сцягам нашай волі.

25.VII.80 г.

Дарогаю шчасця і міру

Наш кожны год —
Сівых вякоў працяг
І творчы плён,
Што працаю здабыты.
Той, хто нясе
Высока волі сцяг,
Нідзе не будзе на зямлі забыты.
Ці баявы герой, ці касманаўт,
Ці воіны па званню радавыя —
Для ўсіх для нас
Адна з свяшчэнных праўд —
Вышыні браць,
Нат самыя крутыя.
Любоўю, працай,
Дружбай пастаім
За вас, васьмідзесятая гады!
І гэты год на шчасце нам усім
Вышэй уздыме вёскі, гарады.
Узгадавала нас адна зямля,
Што нам на ўсе вякі
Савецкай стала.
Святло чырванасцяжнага Крамля
Для ўсіх народаў
Зорамі заззяла.
Шчаслівым, ясным навагоднім днём
Яшчэ цясней рады свае згуртуем,
Бо мы адной дарогаю ідзём,
Якая мір і шчасце гарантуе.

22.XII.80 г.

Маладому салдату

Далёка ад роднае хаты
Ты слаўную службу нясеш.
Дзе бацька хадзіў
  полем ратным,
Сцяжынаю тою ідзеш.

Праз рэкі,
  палеткі і горы
Пралёг твой нялёгкі паход.
Усюды твой шлях ясназоры
Паверне на сонечны ўсход.

Ты многае, браце,
  спазнаеш
За два незабыўных гады.
І кожная сцэжка лясная
Запомніць салдата сляды.

Прысяга
  пад Ленінскім сцягам —
Твой лёс
  і твой строгі закон,
Сумленне тваё
  і адвага
І працы салдацкае плён.

Радзіма не раз будзе ўдзячна
Табе,
  тваім верным сябрам,

Заўжды пажадае і ўдачы
І ўзлёту гвардзейскага вам.

Яна назаве паімённа
Усіх,
павяраючы строй.
Хоць з розных вы нацый,
плямёнаў —
Адною жывеце сям'ёй.

Якое б вам ратнае поле
Ні выпала ў службе прайсці,—
Свайго баявога суполля
Нідзе не губляйце ў жыцці.

Якая б славуная дата
Затым у жыцці ні была,—
Не ўбавіць ніякае свята
Салдацкае зоркі святла.

Служы ж,
не тужы,
родны браце,
Каб порах заўжды быў сухім.
За брата,
за бацьку,
за маці
Пастой на пасту на сваім,

За тых,
хто жыццю перамогу
Здабыў у нялёгкіх баях.
Твая сёння, дружа,
дарога —
Іх слаўнага шляху працяг.

Ты бачыш —
вось помнік герою,
Дзе кветак,
вянкоў не злічыць?
Ты нёс тут пад майскай зарою
У скатцы шынель на плячы.

І я свой захоўваю кіцель,
Што куляй прабіт на вайне.
Калі што якое —
Пакіньце
У страі сваім
Месца і мне.

15.1.81 г.

Прадчуванне

*Памяці жонкі
Зоі Рыгораўны*

А ці заўважыш ты рысу тую,
Што аддзяляе ад ночы дзень?
Зязюля ўранку зноў закукуе,
Затрубіць песню сваю алень.

Усё ў прыродзе — і людзі й птушкі —
Свой прадчувае шчаслівы час.
Прыемна ветру галінкі гушкаць,
Калі зноў вырай ляціць да нас.

Адчуць прыемна не ў злой напасці,
А ў дружбе поціск сяброўскіх рук.
Прыемна маці заўжды на шчасце
Адчуць пад сэрцам дзіцяці стук.

Ва ўсім на свеце ёсць прадчуванне
Вясны, цвіцення палёў, лясоў.
Гарыць і ў сэрцы яно святаннем
Ад першых песень, юнацкіх сноў.

15.III.81 г.

Змест

- *** Я ўспамінаю маладосць... 3
Дарога Рудных гор (Паэма) 4
Майстэрства 23
Навагоднія паштоўкі 25
Кут родны — Кімія 27
Балада развітання 29
Гарыць агеньчык непагасны 30
Успамін сэрца 31
*** Паміж дарог ля паварота... 32
*** Ад сябе адганяю турботы... 33
Станцыя Залацінка 34
Мой родны дом 35
*** Накановаў мне лёс... 36
Кара-Даг 37
*** Нешта сёння надта люта... 39
Вячэрняя паверка 40
Запаветнае 41
Брандэнбургскія вароты 42
Пасёлак Шчэбятоўка 43
Бярозавая алея ў Полацку 44
На раздарожжы 45
Прастор 47
Шляхам камуны 48
Ноч над Мікранэзіяй 49
Цыган 52
*** Спаў я ў лесе... 53
*** Да краю вечнай мерзлаты... 54
Метэарыт 55
На новых дарогах 56
*** Пераспела залатое лета... 58
У дарозе 59
Кветкі 60
Вартавыя неба 61
Маё вымярэнне 62

*** Пачуцці з імёнамі зверыць...	63
Аматар прыроды	64
*** Пракукавала зязюля світанне...	65
Калыска паэта (Паэма)	66
Я песню людзям аддаю	80
Ульяна Рыгораўна	82
Просьба зямлі	85
Маладому сябру	86
Балада памяці рук	87
У вечнай хадзе	88
Балада чакання	90
Песня апошняга паходу	91
*** Як многа ў жыцці перажыта...	93
Дарога Заслонава	94
Ленінская палоска	95
Балада аб адрачэнні	97
Прызванне паэта	101
*** О, колькім людзям...	103
Чалавечы розум	104
*** Кажуць, рэдка мы ходзім...	105
*** Адплыла маркота ночы...	106
Памяці Эрнста Буша	107
*** Ты не кажы мне слоў салодкіх...	109
Домік над Свіслаччу	110
Аліўкавая галінка	113
Дзікуша	115
Сосны Райніса	116
Гаворыць Партыя	117
Дарогаю шчасця і міру	120
Маладому салдату	121
Прадчуванне	124

Прыходзька П.

П 85 Вячэрняя паверка: Вершы, балады, паэмы.— Мн.: Маст. літ., 1982.— 126 с.
50 к.

Як і ранейшыя кнігі Пятра Прыходзькі — новы паэтычны зборнік «Вячэрняя паверка» прысвечаны подзвігу савецкага воіна, нашага сучасніка ў імя міру і шчасця на зямлі.

На вячэрняй паверцы ідзе пераклічка імён. У адным страі стаяць і тыя, хто прайшоў праз цяжкія выпрабаванні, і тыя, хто сёння ўступае ў жыццё, поўнае яркіх надзей, радасці, упэўненасці ў светлае заўтра.

Б $\frac{70403-022}{M302(05)-82}$ 63-82

ББК 84Бел7
Бел2

Петр Федорович Приходько
Вечерняя поверка
Стихи, баллады, поэмы

Минск,
издательство «Мастацкая літаратура»

На белорусском языке

Рэдактар Хв. М. Чэрня
Мастак В. А. Губараў
Мастацкі рэдактар А. М. Малышава
Тэхнічны рэдактар Г. П. Тарасевіч
Карэктар Т. М. Собалева

ІБ № 1301

Здадзена ў набор 23.06.81. Пап. да друку
26.11.81. АТ 22619. Фармат 70×90^{1/32}. Папера
друк. № 1. Гарнітура літаратурная. Высокі
друк. Ум. друк. арк. 4,68. Ум. фарб.-адб.
4,83. Ул.-выд. арк. 4,31. Тыраж 6000 экз.
Зак. 1738. Цана 50 к.

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзяр-
жаўнага камітэта БССР па справах выда-
вецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю.
220600, Мінск, праспект Машэрава, 11.

Мінскае вытворчае паліграфічнае аб'яд-
нанне імя Я. Каласа. 220005, Мінск, Чыр-
воная, 23.